

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

EUROPOS STUDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

TOMA PETRULEVIČIŪTĖ
II kurso studentė

**VETO VAKARŲ BALKANŲ ŠALIŲ DERYBOMS DĖL NARYSTĖS ES
PRIEŽASTYS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: prof. dr. R. Vilpišauskas

Vilnius, 2021

MAGISTRO DARBO PRIEŠLAPIS

Magistro darbo vadovo/ės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Petrulevičiūtė T. Veto Vakarų Balkanų šalių deryboms dėl narystės ES priežastys: Europos studijų specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas prof. dr. R. Vilpišauskas. – V., 2021. – 71 p.

Reikšminiai žodžiai: Europos Sąjungos plėtra, veto, Vakarų Balkanų valstybės, Prancūzija, Bulgarija, Europos integracijos ir dezintegracijos teorijos, Europos Sąjungos išorės ir vidaus integracijos pajėgumai.

Šiame darbe nagrinėjama veto Vakarų Balkanų šalių deryboms dėl narystės ES priežastys pasitelkiant Europos integracijos ir dezintegracijos teorijas.

Tiriant ES išorės ir vidaus integracijos pajėgumus bei pritaikant postfunkcionalizmo teoriją siekiama išsiaiškinti, ar vetuojama Šiaurės Makedonijos ir Albanijos stojimų deryboms į ES dėl baimės, kuri grindžiama ES neveiksmumu ir sulėtėjusiu sprendimų priėmimo procesu po naujų narių prisijungimo ar dėl šalių vidaus politikos priežasčių.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas „Veto Vakarų Balkanų šalių deryboms dėl narystės ES priešastys“ yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Toma Petrulevičiūtė

(parašas)

Darbe naudojamos santrumpos:

EK- Europos Komisija

ES- Europos Sąjunga

EP- Europos Parlamentas

EVT- Europos Vadovų taryba

PNPP- Pasirengimo narystei pagalbos priemonė

VRE- Vidurio Rytų Europa

TURINYS

ĮVADAS	7
I. VETO PRIEŽASČIŲ NAGRINĖJIMAS NAUDOJANT EUROPOS INTEGRACIJOS IR DEZINTEGRACIJOS TEORINES PRIEIGAS	12
1.1. Integracijos teorinė prieiga— ES vidaus ir išorės integracijos pajėgumai.....	12
1.1.1. Vidaus integracijos pajėgumas.....	14
1.1.2. Išorės integracijos pajėgumas	17
1.2. Dezintegracijos teorinė prieiga— postfunkcionalizmas	18
II. VAKARŲ BALKANŲ KELIAS Į ES: SVARBIAUSIŲ ĮVYKIŲ CHRONOLOGIJA, ES INSTITUCINIS PLĖTROS MECHANIZMAS	22
2.1. Vakarų Balkanų kelio į ES chronologija.....	22
2.2. ES plėtros proceso institucinis mechanizmas	25
III. ES IŠORĖS IR VIDAUS INTEGRACIJOS PAJĖGUMŲ BEI PRANCŪZIJOS IR BULGARIJOS VETO PRIEŽASČIŲ TYRIMAS	29
3.1. Tyrimo metodologija	29
3.2. ES integracijos pajėgumai.....	32
3.2.1. Vidaus integracijos pajėgumo vertinimas	32
3.2.2. Išorės integracijos pajėgumo vertinimas.....	40
3.3. Plėtros politizavimas	45
3.3.1. Prancūzijos vidaus politikos veto priežasčių nagrinėjimas	46
3.3.2. Bulgarijos vidaus politikos veto priežasčių nagrinėjimas	51
IŠVADOS	56
LITERATŪROS SĄRAŠAS	58
SANTRAUKA	70

IVADAS

2020 metų pavasarį EK pirmininkė Ursula von der Leyen teigė: „Vakarų Balkanų šalys priklausos Europos Sąjungai. Dėl to nekyla jokių klausimų.“ Ji taip pat pridūrė, kad Vakarų Balkanų šalys yra privilegijuotos ES partnerės, kurioms ES turi suteikti neabejotiną perspektyvą tapti ES narėmis.¹ Tačiau Europos integracijos procesas į Vakarų Balkanus smarkiai užsitęsė jau nuo 2003 metų Salonikų aukščiausiojo lygio susitikimo, kai regionui buvo pažadėta narystės ES perspektyva.² ES vis dar akcentuojama plėtros į Vakarų Balkanus svarba. Tai ne tik investicija į stabilią ir stiprią Europą, bet ir suvienytą bendromis vertybėmis.³

Šiaurės Makedonijai kandidatės statusas suteiktas 2005 metais, Albanija statusą gavo 2014 metais⁴ ir 2018 metais, EK teigimu, tiek Albanija, tiek Šiaurės Makedonija jau buvo pasiruošusios pradėti stojimo į ES derybas, bet stojimo derybų pradžią blokavo Prancūzija.⁵ Prancūzijos prezidento nuomone plėtros procesas tinkamai nefunkcionuoja, Vakarų Balkanų šalių pastangos nepakankamos ir 27 šalių ES jau pakanka, nes dar daugiau šalių trikdytų sprendimų priėmimo procesui Europos Sąjungoje. Po veto Prancūzija pateikė oficialų dokumentą, kuriame išdėstė pasiūlymus atnaujinti metodologiją. Metodologija buvo atnaujinta, taip pastūmėdama plėtros procesą į priekį.⁶

Tačiau dar po dviejų metų nuo Prancūzijos veto stojimo derybas blokavo Bulgarija.⁷ Bulgarijos veto įvardytos priežastys slypi nesutarimuose dėl istorijos, kalbos ir kultūros. Atstovų teigimu Makedonų kalboje slypi Bulgarijos šaknys. Be to, pavadinimas *Šiaurės Makedonija*

¹ European Commission, „Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Andrej Plenković, Prime Minister of Croatia, following the EU-Western Balkans Zagreb Summit“. 2020. Prieiga per :< https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_825>. [Žiūrėta 2020 12 10].

² European Western Balkans, „The Economist: EU must show the Balkans they have a chance to join“. 2017. Prieiga per:<<https://europeanwesternbalkans.com/2017/07/14/economist-eu-must-show-balkans-chance-join/>>. [Žiūrėta 2020 12 10].

³ Europos Komisija, „Itikinama plėtros perspektyva ir sustiprintas ES bendradarbiavimas su Vakarų Balkanų regionu“. 2017. Prieiga per: < <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4b5c9e2d-2b27-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/language-it/format-pdf>> [Žiūrėta 2020 12 21].

⁴ European Parliament, „The Western Balkans“. Prieiga per:<<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/168/the-western-balkans>>. [Žiūrėta 2020 12 10].

⁵ Alejandro Esteso Perez, „Renewing hope? An analysis of the new EU enlargement methodology and its implications for Kosovo“. *Group for Legal and Political Studies*, 2020.

⁶ Perez, 2020.

⁷ Euronews, „North Macedonia: PM criticises Bulgaria’s veto of EU membership talks“. 2020. Prieiga per:<<https://www.euronews.com/2020/12/09/north-macedonia-pm-criticises-bulgaria-s-veto-of-eu-membership-talks>>. [Žiūrėta 2020 11 30].

atitinka tik dalį Šiaurės Makedonijos respublikos. Šios priežastys valstybėms kandidatėms buvo nemaloni staigmena dėl dviejų dalykų: dėl to, jog kalbant apie plėtrą nėra priimta diskutuoti istorinėmis temomis ir dėl to, jog šis veto panaudotas po dviejų metų nuo tada, kai Bulgarija pati ragino spartinti ES integracijos procesą į Vakarų Balkanų regioną.⁸ Be to, Bulgarijos lingvistiniai ir istoriniai reikalavimai yra neteisėti pagal tarptautinius įstatymus, nes taip kišamasi į Šiaurės Makedonijos vidaus reikalus.⁹

Neigiamą nuomonę tolimesnei plėtrai į Vakarų Balkanus pareiškė ir Olandija su Danija¹⁰, bet šiame darbe šių šalių veto priežastys nenagrinėjamos dėl magistro darbo tyrimo apimties ribotumo ir Prancūzijos bei Bulgarijos atvejų matomumo žiniasklaidoje¹¹ ir tyrimuose.¹² Be to, Olandijos ir Danijos politikai gali sau leisti būti mažiau matomais šiuo klausimu, nes jų pozicija artima aktyviai plėtrai besipriešinančiai Prancūzijai.

Tyrimo problematika

Kalbant apie tyrimo problematiką negalima nepaminėti ES vyraujančio ginčo tarp tų valstybių, kurios nori gilesnės integracijos ir tų, kurios nori ES plėtros. Anot Keleman et al. plėtimas aiškinamas, kaip Europos Sąjungos plėtra, įtraukiant naujas valstybes nares. Šie autoriai gilinimą apibrėžia, kaip oficialių taisyklių ar neoficialios praktikos pakeitimus, kurie sustiprina ES įgaliojimus esamose ES kompetencijos srityse arba išplečia ES įgaliojimus naujose srityse. Taip pat, ES šalims diskutuojant dėl plėtimo ir gilinimo sąveikos buvo klausama, ar ES pajėgi integruotis.¹³

⁸ Jakub Pieńkowski ir Tomasz Żornaczuk, „Bulgaria’s Threat to Block North Macedonia’s European Integration“. 2020. Prieiga per:< https://www.pism.pl/publications/Bulgarias_Threat_to_Block_North_Macedonias_European_Integration>. [Žiūrėta 2021 05 15].

⁹ Goran Buldioski ir Vessela Tcherneva, „How to advance a European solution to Bulgaria’s and North Macedonia’s dispute“. 2020. Prieiga per: < <https://ecfr.eu/article/how-to-advance-a-european-solution-to-bulgarias-and-north-macedonias-dispute/>>. [Žiūrėta 2020 12 20].

¹⁰ Alice Tidey et al., „A grave historic error: Juncker hits out as North Macedonia and Albania have EU bids blocked“. 2019. Prieiga per:< <https://www.euronews.com/2019/10/18/france-denmark-and-netherlands-block-albania-s-eu-membership-bid>>. [Žiūrėta 2021 05 15].

¹¹ Luke Bacigalupo ir George Kyris, „'Cultural Vetoes' - a new threat to EU accession“. 2021. <<https://euobserver.com/opinion/150936>> [Žiūrėta 2021 02 11].

¹² Andreas Eisl, „France’s questionable arguments against EU enlargement“. Prieiga per:<<https://institutdelors.eu/en/publications/frances-questionable-arguments-against-eu-enlargement-2/>> [Žiūrėta 2021 05 06]; Łukasz Jurczyszyn, „The Significance of France’s Opposition to EU Enlargement to North Macedonia and Albania“. The Polish Institute of International Affairs. 2019. Prieiga per:< <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=869580> > [Žiūrėta 2021 04 21];

¹³ R. Daniel Kelemen, Anand Menon & Jonathan Slapin, „Wider and

Galima prisiminti praėjusių plėtros etapų patirtis. Pirmojoje José Manuel Barroso komisijoje dirbęs tuometinis už plėtrą atsakingas komisaras Olli Rehn pripažino jau tuo metu vyravusį ginčą tarp plėtimo ir gilinimo ES. Tačiau visose savo kalbose jis apibūdindavo plėtrą, kaip sėkmės istoriją, o atsakomybę už tai, kad plėtros procesas sustodavo, jis priskirdavo ES šalių narių vidaus politikos neramumams. Komisaras įvardydavo nedarbą ir socialinį nesaugumą, kaip šalių vidaus politikos trūkumus, kurie lemia tai, kad kyla ginčai dėl naujų šalių prisijungimo prie ES.¹⁴

Visuomenės parama plėtros procesui pasiekė aukščiausią tašką 2001 metais, kai ES turėjo didelį ekonomikos augimą, tačiau visuomenės parama plėtrai krito dėl pigios darbo jėgos antplūdžio ir „nesąžiningos“ konkurencijos po 2004 metų plėtros. Be to, nacionalinių vyriausybių nepopuliarumas prisidėjo prie Konstitucinės sutarties atmetimo 2005 metais Prancūzijoje ir Olandijoje.¹⁵

Šiame magistro darbe vertinami ES integracijos pajėgumai, atsižvelgiama ir į visuomenės nuomonę.

Frank Schimmelfennig aprašė mechanizmą, kurį pasitelkiant galima išmatuoti ES pajėgumą priimti naujas valstybes nares bei jas paruošti įstojimui į ES. Šį mechanizmą, anot autoriaus, galima vadinti ES plėtros tyrimų šerdimi, nes tiriama ne tik tai, ar ES yra pajėgi priimti naujas valstybes nares bet ir tai, ar tos šalys yra pasiruošusios stoti į ES arba tiksliau, ar ES jas paruošė prisijungimui. Be to, kai analizuojamas ES integracijos pajėgumas, analizuojama ir visuomenės nuomonė. Ji analizuojama tiek ES šalių narių, tiek šalių kandidačių, nes visuomenės parama tapo potencialia priežastimi vedančia plėtros procesą į priekį.¹⁶ Tačiau, kas paaiškina visuomenės nuomonės, partijų konkurencijos ir populistinio spaudimo padarinius Europos integracijai? Pasak postfunkcionalizmo teorijos autorių Liesbet Hooghe ir Gary Marks, per pastaruosius dešimtmečius Europos integracija kėlė klausimus, susijusius būtent su visuomenės, o ne politinio ir verslo elito, nuostatomis ES integracijos klausimais, kurių tuometinės teorijos

deeper? Enlargement and integration in the European Union". *Journal of European Public Policy*, 21(5), 2014, 647-663.

¹⁴ Anna Szolucha, „The EU and Enlargement Fatigue: Why has the European Union not been able to counter enlargement fatigue?“. *Journal of Contemporary European Research*, 6 (1), 2010, 1-16.

¹⁵ Szolucha, 1-16.

¹⁶ Frank Schimmelfennig, „Enlargement and Integration Capacity: A Framework for Analysis“. *MAXCAP Working Paper Series*, No. 01, 2014.

nepajėgė atsakyti. Todėl nagrinėjant šį klausimą verta pasitelkti postfunkcionalizmo teoriją.¹⁷ Tačiau šiame magistro darbe postfunkcionalizmas naudojamas norint išanalizuoti visuomenės nuomonės ir partijų konkurencijos padarinius ne ES gilimo, o jos plėtos procesui. Tokių postfunkcionalizmo taikymo pavyzdžių kol kas reta ir tuo šiame darbe pateikiamas aiškinimas laikytinas inovatyviu.

Tyrimo klausimas- kodėl būtent Prancūzija ir Bulgarija per pastaruosius dvejus metus pradėjo stabdyti ES plėtos procesą?

Magistro darbo tikslas yra išsiaiškinti minėtų ES valstybių veto Vakarų Balkanų šalims priežastis pasitelkiant Europos integracijos ir dezintegracijos teorijas.

Darbo objektas- veto Vakarų Balkanų šalių deryboms dėl narystės ES priežastys.

Darbo tikslui įgyvendinti iškelti keturi uždaviniai:

1. Išnagrinėti pagrindines Europos integracijos ir dezintegracijos teorijas, kurios parodo kintamuosius, galinčius paaiškinti vetuojančių valstybių pastangas stabdyti plėtrą;
2. Apžvelgti akademinę literatūrą, kurioje analizuojamas ES plėtos mechanizmas;
3. Išanalizuoti pagrindinių ES šalių veto žaidėjų (Prancūzijos ir Bulgarijos) bei Vakarų Balkanų šalių (Šiaurės Makedonijos ir Albanijos) veiksmus;
4. Paaiškinti Prancūzijos ir Bulgarijos veto remiantis teorinėmis prielaidomis.

Magistro darbe iškeliama dvi **hipotezės**. Pirmoji hipotezė teigia, jog ES plėtra stringa dėl ES šalių kandidačių nepasirengimo (gebėjimų trūkumo) plėtrai. Antroji hipotezė teigia, jog ES šalys priešinasi ES plėtrai dėl nepalankaus jų gyventojų (rinkėjų) požiūrio į plėtrą ir šio klausimo politizacijos potencialo.

Magistro darbe bus naudojamas proceso atsekimo mechanizmas Europos integracijos tyrimuose, kurį aprašo F. Schimmelfennig¹⁸. Pasitelkiamas būtent toks mechanizmas, nes jis padės nustatyti svarbiausių veikėjų - Europos Komisijos, bei ES valstybių narių (Prancūzijos,

¹⁷ Liesbet Hooghe ir Gary Marks, „A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus“. *British Journal of Political Science*, 2009, 1-23.

¹⁸ Frank Schimmelfennig, „Efficient Process Tracing Analyzing the Causal Mechanisms of European Integration“ Andrew Bennett ir Jeffrey T. Checkel (sud.). *Process Tracing: From Metaphor to Analytic Tool*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

Bulgarijos, bei ES kandidačių šalių (Šiaurės Makedonijos ir Albanijos) veiksmų ir sprendimų formavimą.

Magistro darbas susideda iš trijų dalių. Pirmoje dalyje apžvelgiamos integracijos ir dezintegracijos teorijos. Aprašomi ES vidaus ir išorės pajėgumai bei pagrindiniai aspektai pagal kuriuos pajėgumai bus tiriami darbe. Taip pat, apžvelgiami postfunkcionalizmo teorijoje nurodyti žingsniai, kurie padeda suvokti, kaip pasirinkta problema politizuojama. Antroje dalyje išsamiai aptariama Vakarų Balkanų kelio į ES chronologija ir ES institucinis mechanizmas. Trečioje dalyje aprašomas pasirinktas tyrimo metodas bei atliktas tyrimas. Po jo seka darbo išvados.

I. VETO PRIEŽASČIŲ NAGRINĖJIMAS NAUDOJANT EUROPOS INTEGRACIJOS IR DEZINTEGRACIJOS TEORINES PRIEIGAS

Remiantis ES integracijos ir dezintegracijos teorijomis, šiame darbe išskiriamos dvi hipotezės, kurios padės atsakyti į klausimą, kodėl Prancūzija ir Bulgarija nepritarė Šiaurės Makedonijos ir Albanijos derybų dėl narystės ES pradžiai per pastaruosius dvejus metus.

Pirmame šio magistro dalies skyriuje aptariamas ES integracijos pajėgumas, kurio reikia norint patikrinti iškeltą pirmąją hipotezę— veto įvyko todėl, nes baiminamasi, kad priėmus daugiau valstybių į ES, bus sunkiau priimti sprendimus, todėl ES veikla bus mažiau efektyvi. Integracijos pajėgumo samprata atsirado ES politikoje, o ne akademiname diskurse. Tai atspindi ilgalaikį ES susirūpinimą dėl galimo žalingo plėtros poveikio ES veikimui ir būsimai integracijai. Susirūpinimas Sąjungos integracijos pajėgumais buvo vis didėjančių ir gilėjančių diskusijų, kurios vyko kiekvienos ES plėtros metu, dalimi.

Antrame skyriuje analizuojama akademinė literatūra susijusi su antra iškelta hipoteze— veto įvyko, nes baiminamasi dėl neigiamų padarinių šalių vidaus politikoje. Pavyzdžiui, bijoma, kad kris partijos ar konkretaus politiko populiarumas šalyje ir dėl to bus pralaimėti rinkimai. Naudojama postfunkcionalizmo teorija, kurioje aprašoma, kaip galima politizuoti pasirinktą ES darbotvarkės (šiuo atveju ES plėtros į Vakarų Balkanus) problemą.

1.1. Integracijos teorinė prieiga— ES vidaus ir išorės integracijos pajėgumai

Integracijos pajėgumas, anot Börzel et al., atsiradęs akademinėse diskusijose, apibrėžtas kaip ES sugebėjimas sėkmingai išplėsti savo narystę, paverčiant ne valstybes nares valstybėmis narėmis, išlaikant ES sanglaudą ir funkcionavimą.¹⁹ Diskusijose pabrėžiamas susirūpinimas dėl potencialių žalingų plėtros proceso efektų ES funkcionavimui ir tolesnei Europos integracijai.²⁰

Börzel et al. pabrėžia, kad integracijos pajėgumą EK dar 2006 metais apibūdino ES plėtros strategijoje. EK nurodė, kad integracijos pajėgumas priklauso nuo ES politikos, institucijų vystymosi ir nuo šalių kandidačių pasiruošimo norint tapti ES šalimis narėmis. Šalių kandidačių pasiruošimą reguliariai vertina EK pagal nustatytus kriterijus. Kaip pabrėžia EK, integracijos

¹⁹ Börzel et al., 157-176.

²⁰ Frank Schimmelfennig, „Enlargement and Integration Capacity: A Framework for Analysis”. *MAXCAP Working Paper Series*, No. 01, February 2014.

pajėgumas yra funkcinė sąvoka, kai šalis kandidatė turi būti pasiruošusios tam, kad ES galėtų priimti naujas šalis atitinkamu momentu nepažeidžiant ES sutartyse nustatytų politinių uždavinių.²¹

Integracijos pajėgumas skirstomas į vidaus ir išorės. Išorės integracijos pajėgumas susijęs su šalių kandidačių pasirengimu tapti ES narėmis. Tai reiškia ES gebėjimą remti šalis kandidates joms pasirengiant ES narystei. Vidaus integracijos pajėgumas yra susijęs su ES politinės ir institucinės sanglaudos (darnos) ir veikimo palaikymu. Tai reiškia ES gebėjimą pasirengti plėtrai. Abi integracijos pajėgumų dimensijos yra glaudžiai susijusios. Pirma, išorinės integracijos pajėgumai turi įtakos vidinės integracijos gebėjimams. Kuo geriau pasirėngusios šalys kandidatės, tuo mažesnė tikimybė, kad jos sutrikdys ES sanglaudą ir funkcionavimą. Antra, vidiniai integracijos pajėgumai turi įtakos išorės integracijos pajėgumams. Kuo sėkmingiau ES integruos naujas nares ir išlaikys savo sanglaudą bei veikimo efektyvumą, tuo patikimesnis bus jos pažadas priimti kandidates į Sąjungą.²²

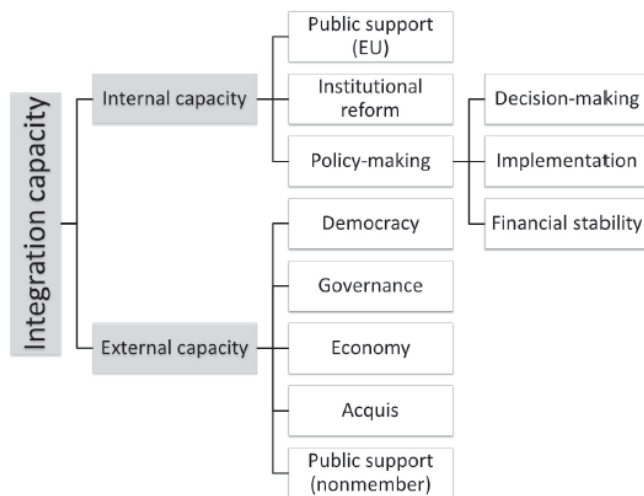
Kaip minėta, tiek vidinį, tiek išorinį integracijos pajėgumus galima suskirstyti į kelis aspektus (Schema 1). Vidaus integracijos pajėgumas skirstomas į visuomenės paramos, institucinių reformų ir politikos formavimą, kuris toliau skirstomas į sprendimų priėmimą, įgyvendinimą ir finansinį stabilumą. Išorės integracijos pajėgumas skirstomas į demokratiją, valdymą, ekonomiką, *acquis communautaire* įgyvendinimą ir visuomenės paramą (kalbama apie šalis kandidates).²³

²¹ Tanja A. Börzel, et Al., „European Union enlargement and integration capacity: concepts, findings, and policy implications”. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 2017, 157-176.

²² Ten pat, 157-176.

²³ Schimmelfennig, 2014.

1 schema. Integracijos pajėgumas: vidaus ir išoriniai aspektai (Šaltinis: Frank Schimmelfennig, „Enlargement and Integration Capacity: A Framework for Analysis“. MAXCAP Working Paper Series, Nr. 01, 2014.)

Tolimesniuose dviejose šio skyriaus poskyriuose bus nuodugniau aptariami vidaus ir išorės integracijų pajėgumai bei rodikliai, pagal kuriuos šie pajėgumai matuojami magistro darbe.

1.1.1. Vidaus integracijos pajėgumas

Kaip jau minėta, vidaus integracijos pajėgumas gali būti skiriamas į tris pagrindinius aspektus. Pirmasis jų- tai visuomenės parama.

Visuomenės parama

ES visuomenės parama plėtrai vertinama, kaip priežastis, kuri gali skatinti plėtros procesą. Dėl visuomenės paramos tolimesnei ES plėtrai valstybių narių nacionalinės vyriausybės gali suteikti narystės perspektyvą šalims kandidatėms. Jeigu visuomenė priešišškai nusiteikusi plėtros proceso atžvilgiu, tai tik parodo galimą plėtros proceso sustojimą. Visuomenės parama matuojama per apklausas, pavyzdžiui, Eurobarometro apklausas.²⁴ Ir ankstesniais ES plėtros atvejais ne visų

²⁴ Schimmelfennig, 2014

ES šalių visuomenės aiškiai palaikė plėtrą, bet šis klausimas nebuvo politizuotas ir panaudotas vidaus politikoje ir rinkiminėse kovose.

Institucinė reforma ir gilinimas

Tyrimai rodo ryšį tarp ES plėtros ir gebėjimo toliau funkcionuoti bei integruotis. Teigiama, kad ES plėtra netrukdytų gilintis ir dažnai paskatino institucines reformas. Naujos valstybės narės atnešė naujų interesų ir galimybių, dėl kurių išsiplėtė ES politikos sritys.²⁵

Kaip teigia Kelemen et al., plėtros procesas gali suteikti postūmį instituciniams pokyčiams, kurie palengvina gilesnę ES integraciją. Gali būti, kad integracijos gilinimas tam tikrose srityse buvo užblokuotas arba bent jau buvo atidėtas dėl plėtros, tačiau apskritai Europos integracijos istorija nepatvirtina tezės, kad plėtra apsunkino gilinimą. Priešingai, yra daugybė įrodymų, kad naujų narių priėmimas paskatino tolesnę ES integraciją. Daugumoje analizių apie ES veikimą po 2004 m. plėtros pabrėžiama, kad ES integracija nesustojo. EK savo analizėje padarė išvadą, kad institucijos ir toliau veikė be didelių nesklandumų.²⁶

Taip pat, kai prisijungia daugiau valstybių, padidėja sandorių išlaidos, susijusios su įprastomis derybomis. Daugiau narių prie stalo reiškia, kad yra daugiau žmonių, siūlančių pakeitimus, kalbančių susirinkimuose ir norinčių prisidėti prie politikos formavimo proceso. Visa tai reikalauja laiko. Valstybės narės turės parengti naujas ir labiau formalizuotas taisykles, kad organizuotų sprendimų priėmimą ir teisėkūros procesas nesustotų. Kuo daugiau narių EVT, tuo EVT tampa labiau institucionalizuota ir veikianti pagal oficialias taisykles o ne pagal neformalias diplomatijos normas. Iš plėtros į VRE galima pastebėti, kad institucines reformas buvo galima pamatyti per kvalifikuotos balsų daugumos taisyklių išplėtimą, diskusijų, kai kuriais darbotvarkės klausimais, atsisakymą.²⁷

Pamatuoti institucines reformas galima per:

- Gilinimą: kaip plėtra paveikė integruotų politikos sričių apimtį ir jų centralizavimo lygį;
- Diferenciaciją: koks yra plėtros poveikis diferenciacijai, kaip pasikeitė diferencijuotų politikos sričių skaičius.

²⁵ Ten pat, 2014.

²⁶ R. Daniel Kelemen, Anand Menon ir Jonathan Slapin, „Wider and deeper? Enlargement and integration in the European Union“. *Journal of European Public Policy*, 21(5), 2014, 647-663.

²⁷ Keleman et. al., 647-663.

Kaip teigia F. Schimmelfennig, svarbus integracijos pajėgumą nurodantis veiksnys yra politikos formavimo pajėgumas, kurį galima skirstyti į dvi dimensijas: sprendimų priėmimą ir įgyvendinimo pajėgumą, bet EK pabrėžia, kad yra dar ir trečia dimensija t.y. finansinis ir ekonominis stabilumas.

Politikos formavimo pajėgumas

Pamatuoti sprendimų priėmimo pajėgumą galima atsižvelgiant į šiuos faktorius:

- Apimtis— kaip plėtros procesas paveikė ES priimtų teisėkūros sprendimų skaičių per tiriamą laikotarpį;
- Greitis— kaip plėtra paveikė teisės aktų priėmimo laiką nuo pasiūlymo pateikimo iki jo įsigaliojimo;
- Legalizavimas— koks plėtros poveikis teisinių sprendimų kokybei, ar jie patapo daugiau ar mažiau vykdytini. Aukštas legalizavimo lygis yra matomas per teisiškai privalomas taisykles, teismų nepriklausomumą, trečiųjų šalių taisyklių paisymą;
- Lankstumas— ar ES teisėkūra tapo lankstesne ar labiau diferencijuota dėl plėtros proceso padarinių, ar valstybėms narėms siūlyta daugiau veiksmų laisvės įgyvendinat teisėkūrą.

Pamatuoti įgyvendinimo pajėgumą galima šiais aspektais:

- Teisės perkėlimas—ar dėl plėtros pasikeitė savalaikis ir teisingas ES taisyklių perkėlimas į nacionalinę teisę? Matuojama per perkėlimo į nacionalinę teisę rodiklius ir pažeidimo nagrinėjimo procedūros dėl pavėluoto ir neteisingo ar neišsamaus direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę rodiklius;
- Praktinis taikymas— praktinis ES taisyklių įgyvendinimas naujosiose ES valstybėse narėse. Norint jį pamatuoti atsižvelgiama į ekspertų vertinimus ir į duomenis, kuriuose nurodomi pažeidimai dėl neteisingo ES teisės perkėlimo į nacionalinę teisę.

Finansinį ir ekonominį stabilumą išmatuoti galima pagal įprastus makroekonominčius rodiklius, tokius kaip ekonomikos augimas, nedarbas, infliacija, einamosios sąskaitos balansas ir valstybės skola.²⁸

Apibendrinant, vidaus integracijos pajėgumo matavimas, kai kalbama apie visuomenės paramą, institucines reformas ir sprendimų priėmimo pajėgumus, gali parodyti ES pasiruošimą tolimesniam plėtros procesui.

1.1.2. Išorės integracijos pajėgumas

Kaip jau minėta, išorės integracijos pajėgumas skirstomas į demokratiją, valdymą, ekonomiką, *acquis communautaire* įgyvendinimą ir visuomenės paramą šalyse kandidatėse.

Pagrindiniai išorės pajėgumo požymiai apibrėžti Kopenhagos kriterijuose, kurie yra suskirstyti į politinius, ekonominius ir administracinius-teisinius. Toliau pateikiamas nuodugnesnis jų aprašas.²⁹

Politinis kriterijus

Šalis, kuri nori įstoti į ES turi turėti stabilias institucijas, kurios garantuotų demokratiją, įstatymų viršenybę, žmogaus teisių apsaugą, pagarbą mažumų apsaugai. Šis kriterijus tapo minimalia sąlyga norint pradėti stojimo derybas su ES.

Ekonominis kriterijus

Svarbu, kad šalis kandidatė turėtų veikiančią rinkos ekonomiką, kuri sugebėtų atlaikyti ES rinkos spaudimą.

Administracinis- teisinis kriterijus

Šalis, kuri nori tapti ES nare, turi gebėti prisiimti ES narystės įsipareigojimus ir siekti politinės, ekonominės ir pinigų sąjungos iškeltų tikslų. Pridedama, kad šalis turi sugebėti pertvarkyti administracines struktūras siekiant sukurti sąlygas laikytis narystės įsipareigojimų.

²⁸ Schimmelfennig, 2014

²⁹ Ramūnas Vilpišauskas, „Derybos dėl narystės Europos Sąjungoje: procesas, veikėjai ir rezultatai“. Kn. Maniokas K., R. Vilpišauskas, D. Žeruolis (red.), Lietuvos kelias į Europos Sąjungą. Vilnius: Eugrimas, 2004, 55-79.

Kopenhagos kriterijų vertinimą pateikia EK, kuri vertina taip pat atsižvelgdama į Freedom House³⁰ demokratijos vertinimus, the Bertelsmann Transformation Index³¹ valdymo įvertinimus, OECD³² duomenis ekonominiam vystymuisi.³³

Visuomenės parama (šalyse kandidatėse).

Galiausiai, ir išorės integracijos pajėgumas priklauso nuo visuomenės paramos šalyse kandidatėse. Kaip minėta, ES išorės pajėgumas priklauso ir nuo to, ar ES sugeba stojančias šalis ir jų piliečius paruošti narystei ES. Jis, kaip jau minėta ankstesniame poskyryje, matuojamas per visuomenės apklausas.³⁴

Pirmame šio magistro dalies skyriuje buvo aptarti ES vidaus ir išorės integracijos pajėgumai. Iškeliama pirmoji hipotezė darbe— veto įvyko todėl, nes baiminamasi, kad priėmus daugiau valstybių į ES, bus sunkiau priimti sprendimus, todėl ES veikla bus mažiau efektyvi.³⁵

Kaip jau minėta, tolimesniame šios dalies skyriuje aptariama postfunkcionalizmo teorija, kurios aptarimas reikalingas norint suvokti, kaip politizuojama pasirinkta ES darbotvarkės problema— ES plėtra į Vakarų Balkanus.

1.2. Dezintegracijos teorinė prieiga— postfunkcionalizmas

Postfunkcionalizmas Europos integraciją suvokia, kaip konfliktinį procesą, kylantį iš nesuderinamų įsitikinimų sistemų. Be to, postfunkcionalizmo teorijoje autoriai pažymi ir tai, kad pasirinktų problemų politizavimas gali virsti į Europos integracijos stagnaciją. Anot Hooghe ir

³⁰ Freedom House. Prieiga per:<<https://freedomhouse.org/>> [žiūrėta 2021 04 25].

³¹ Bertelsmann Transformation Index. Prieiga per :<<https://www.bti-project.org/en/home.html?&cb=00000>> [žiūrėta 2021 04 25].

³² Organisation for Economic Co-operation and Development. Prieiga per:< <https://www.oecd.org/>>. [žiūrėta 2021 04 25].

³³ Schimmelfennig, 2014.

³⁴ Ten pat, 2014.

³⁵ Tanja A. Börzel et Al., „European Union enlargement and integration capacity: concepts, findings, and policy implications“. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 2017, 157-176.

Marks, politiniai elitai pasisako už gilesnę ES integraciją, o plačioji visuomenė yra labiau skeptiška šiuo požiūriu.³⁶

Europos integracija ir jos padariniai tapo itin svarbiu diskusijos objektu ES valstybėse narėse. To priežastis— visuomenė pradėjo jausti Europos integracijos poveikį kasdieniniame gyvenime. Pavyzdžiui, Sąjungos valstybėse narėse buvo keliami klausimai dėl Europos integracijos neigiamų padarinių nacionalinei finansų politikai, migracijos politikai, valstybių suverenumui. Taip pat, buvo diskutuojama dėl nacionalinio identiteto ir Europinio identiteto. Tokios diskusijos nulėmė, kad visuomenė tapo labiau euroskeptiška. Būtent euroskeptiškus rinkėjus mobilizuoja euroskeptiškos partijos. Tačiau partijos ar politiniai elitai, kurie pasisako už gilesnę ES integraciją susiduria su, kaip Hooghe ir Marks įvardija, ribojančiu nesutarimu (ang. *constraining dissensus*).³⁷

Hooghe ir Marks pateikia keletą problemos politizavimo etapų. Jie aptariami žemiau.

Pirma, problema, kurią pasirenkama politizuoti, turi būti matoma t.y. visuomenė turi apie šią problemą diskutuoti, problema visuomenei turi būti svarbi. Kaip minėta, klausimai susiję su Europos integracijos padariniais tapo vis labiau diskutuoti ir svarbūs visuomenėje, nes vykstant gilesnei ES integracijai visuomenė jautė vis didesnę poveikį savo kasdienybėje.

Antra, politiniai veikėjai turi sutelkti įtampą. Tai reiškia, kad politinis elitas pasirenka reaguoti į problemą ir ją politizuoti. Politiniai veikėjai pasirenka politizuoti tik tokias problemas, kurios galimai padėtų rinkimuose.

Hooghe ir Marks priduria, kad šiame etape politiniai veikėjai pasitelkia problemos konstravimo mechanizmą susidedantį iš trijų žingsnių:

1. paruošimas (ang. *priming*)— problemos padarymas svarbia;
2. sukūrimas (ang. *framing*)— susiejimas tam tikros nuomonės su politiniu objektu;
3. užuominos pateikimas (ang. *cueing*)— šališkumo įskiepijimas.

³⁶ Liesbet Hooghe ir Gary Marks, „Grand theories of European integration in the twenty-first century“ *Journal of European Public Policy*, 26(8), 2019, 1113-1133.

³⁷ Ten pat, 1113-1133.

Teorijos autoriai pateikia pavyzdį, kai „sukonstruojamas“ ryšys tarp ES plėtros ir nacionalinio identiteto, kultūrinio ir ekonominio nesaugumo. Priduriama, kad toks ryšys neatsiranda iš patirties. Be to, toks problemos konstravimo mechanizmas geriausiai veikia tuos visuomenės narius, kurie neturi tvirto požiūrio diskutuojamu klausimu.

Tačiau verta paminėti, kad nėra neįprasta individui turėti stiprų prisirišimą prie savo valstybės, bet taip pat palaikyti Europos integraciją. Tačiau svarbu, ar asmuo suvokia savo nacionalinę tapatybę, kaip išsiskiriančią nuo kitų teritorinių vienetų. Jei individas savo nacionalinės tapatybės nepriskiria jokiam kitam teritoriniam vienetui ir jis yra veikiamas euroskepticizmo, jam skiepijamas manymas, kad meilė valstybei ir valstybės institucijoms nėra suderinama su pozityviu požiūriu į Europos integraciją.

Trečia, atsižvelgiama į politinės arenos taisykles. Jei partijos lyderis nusprendžia problemą atskleisti atitinkamame kontekste (atskiroms interesų grupėms ar plačiajai visuomenei), jis yra suvaržytas politinės arenos taisyklių (ang. *arena rules*). Politinės arenos taisyklės daro įtaką konflikto struktūrai. Pavyzdžiui, politinės partijos gali pasirinkti politizuoti problemą apie kurią kalba ir visuomenę buria kita partija.

Kaip teigia Hooghe ir Marks, partijų lyderiai savo strategija turi mobilizuoti ne tik savo rinkėjus, bet ir pritraukti naujų rinkėjų, todėl gali politizuoti problemas, kurios priskiriamos kitoms partijoms. Taip pat atsižvelgiama į tai, kaip pasirinktos problemos politizavimas susijęs su partijos vertybėmis ir kiek ta problema svarbi ar žinoma partijos rinkėjams.

Ketvirtame ir penktame etape analizuojamas politinės arenos pasirinkimas ir politinio konflikto formavimas pasirinktoje arenoje.³⁸

Kaip minėta, partijos lyderiai siekia politizuoti pasirinktą klausimą, nes mato naudą rinkimams, tačiau susiduria su tam tikromis aplinkybėmis įvardytomis žemiau:

- **Partijos pozicija aptariamam klausimui lyginant su kitomis partijomis**

Jei partija mato potencialą pritraukti naujų rinkėjų politizuojant kurią nors pasirinktą problemą, ji turi atsižvelgti į kitas partijas ir jų aptariamąs problemas.

Gali būti, kad tą pačią problemą politizuoja ir kitos partijos. Tokiu atveju rinkimai

³⁸ Liesbet Hooghe ir Gary Marks, „A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus“. *British Journal of Political Science*, 2009, 1-23.

matomi, kaip varžybos, kuriose konkuruojama dėl rinkėjų balsų ir dėmesio. Viskas priklauso nuo to, kaip partijai sekasi strateguoti savo veiksmus.

- **Partijos ideologinė reputacija**

Partijų lyderiams svarbu atsižvelgti į savo partijos įsitikinimus ir vertybes, kuriomis partija remiasi. Partijos yra organizacijos, kurios turi programinius pažadus ir tai apriboja, kaip strategiškai gali veikti partija. Be to, iš partijų yra tikimasi (visuomenė gali tikėtis) savo pažadų ir programinių nuostatų vykdymo.

- **Partijos vieningumas ar pasidalinimas aptariant klausimą**

Partijos lyderiai nelinkę kelti ar politizuoti tokių klausimų, kurie galimai skaldys partiją ar dauguma partijos narių nepritaris tokių klausimų aptarimui. Partijos pasidalinimas gali pakenkti partijos populiarumui arba vesti prie partijos iširimo.³⁹

Apibendrinant šį skyrių galima teigti, kad postfunkcionalizmo teorija padeda suprasti, kaip partijos ar jų lyderiai politizuoja problemą savo politinei naudai t.y. rinkimams. Problema politizuojama, nes matoma galimybė išnaudoti tai rinkiminiams tikslams, bet taip pat atsižvelgiama ir į politinės arenos taisykles bei politinės arenos pasirinkimą.

Antrame skyriuje buvo analizuojamas postfunkcionalizmas. Iškeliama antra šio magistro darbo hipotezė— veto įvyko, nes baiminamasi dėl neigiamų padarinių šalių vidaus politikoje.

Kitoje magistro darbo dalyje pristatomas Vakarų Balkanų kelias į ES ir Sąjungos institucinis plėtros mechanizmas.

³⁹ Liesbet Hooghe ir Gary Marks, „A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus“. *British Journal of Political Science*, 2009, 1-23.

II. VAKARŲ BALKANŲ KELIAS Į ES: SVARBIAUSIŲ ĮVYKIŲ CHRONOLOGIJA, ES INSTITUCINIS PLĖTROS MECHANIZMAS

2.1. Vakarų Balkanų kelio į ES chronologija

Norint išsamiau išanalizuoti veto Vakarų Balkanų šalių deryboms dėl narystės ES priežastis, šiame magistro skyriuje aptariami, anot EK oficialių duomenų, svarbiausi Vakarų Balkanų šalių įvykiai susiję su šių šalių keliu į ES. Skyrius užbaigiamas trumpu ES valstybių narių, kurios neblokavo Vakarų Balkanų stojimo derybų į ES pradžios, aptarimu.

Vakarų Balkanų kelias į ES prasidėjo dar 2003 metais. Šiaurės Makedonija ir Albanija nuo EVT susitikimo Salonikuose 2003 metais buvo pripažintos potencialiomis kandidatėmis. Šiaurės Makedonija (tada dar vaidinosi Buvusia Jugoslavijos respublika Makedonija⁴⁰) kandidatės statusą gavo 2005 metų gruodį. Albanija potencialia kandidate tapo kiek vėliau nei Šiaurės Makedonija ir kandidatės statusą gavo tik 2014 birželį, po to, kai buvo pasiektas tinkamas progresas administracinėje ir teisminėje srityse.⁴¹

Toliau pateikiama įvykių seka susijusi su šių šalių procesu stojant į ES nuo 2018 metų balandžio mėnesio, nes būtent šį mėnesį EK dar kartą pakartojo rekomendaciją pradėti stojimo derybas į ES, o po to sekė aukščiausio lygio susitikimas Sofijoje, kur buvo patvirtinta ES parama ir bendradarbiavimas su Vakarų Balkanų regionu.⁴² 2019 metų gegužės mėnesį EK pakartojo rekomendaciją pradėti stojimo derybas⁴³ ir metų pabaigoje Prancūzija vetavo stojimo derybų pradžiai.⁴⁴ Po to sekė oficialus Prancūzijos paruoštas dokumentas dėl ES plėtros proceso

⁴⁰ Government of the Republic of North Macedonia, „Final Agreement for the Settlement on the Name Issue“. 2018. <https://vlada.mk/node/15057?ln=en-gb>. [Žiūrėta 2020 03 04].

⁴¹ European Commission, „North Macedonia“. < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/north-macedonia_en > [Žiūrėta 2020 03 04].

⁴² Europos Vadovų Taryba, „EU-Western Balkans summit in Sofia, 17 May 2018“ 2018. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/internationalsummit/2018/05/17/#:~:text=The%20EU%2DWestern%20Balkans%20summit%20took%20place%20in%20Sofia%2C%20Bulgaria,Republic%20of%20Macedonia%20and%20Kosovo*> [Žiūrėta 2020 03 05].

⁴³ Europos Komisija, „Šiaurės Makedonija“. < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/north-macedonia_en > [Žiūrėta 2021 03 05]; Europos Komisija, „Albanija“. < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/albania_en > [Žiūrėta 2021 03 05].

⁴⁴ Euobserver, „Balkans row to hit EU summit after French veto“. 2019. <<https://euobserver.com/enlargement/146287>> [Žiūrėta 2020 03 04].

metodikos.⁴⁵ Ši metodika atnaujinta jau 2020 metais.⁴⁶ Po atnaujinimo sekė Bendrųjų reikalų tarybos sprendimas pradėti stojimo derybas.⁴⁷ Tais pačiais metais susitikime Zagrebe buvo patvirtinta vienybė su Vakarų Balkanų regionu⁴⁸ ir lapkritį Bulgarija pateikė savo veto Šiaurės Makedonijai⁴⁹ (1 lentelė).

1 lentelė. Šiaurės Makedonijos ir Albanijos kelio į ES chronologija 2018-2020 metai (veto paryškinti) (Lentelė sudaryta autorės)

LAIKOTARPIS		ĮVYKIS
2018	balandis	EK pakartoję rekomendaciją pradėti stojimo derybas
	gegužė	ES-Vakarų Balkanų aukščiausio lygio susitikimas Sofijoje
	birželis	Ministrų Taryba nustatė sąlygas stojimo derybų pradėjimui
2019 gegužė		EK pakartoję rekomendaciją pradėti stojimo derybas
2019 spalio		Prancūzijos veto⁵⁰
2019 lapkritis		Prancūzija paskelbia oficialų dokumentą
2020 vasaris		Atnaujinta metodologija
2020 kovas		Nusprendžiama pradėti stojimo derybas; Pritariama dėl atnaujintos plėtos metodikos;
2020 gegužė		ES-Vakarų Balkanų aukščiausio lygio susitikimas Zagrebe
2020 gruodis		Bulgarijos veto⁵¹

⁴⁵ David M. Herszenhorn ir Rym Momtaz, „France outlines proposal to overhaul EU accession process“ 2019. Prieiga per :<<https://www.politico.eu/article/france-outlines-proposal-to-overhaul-eu-accession-process/>>

⁴⁶ Europos Komisija, „Revised enlargement methodology: Questions and Answers“. 2020. <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/qanda_20_182> [žiūrėta 2020 03 04].

⁴⁷ Europos Komisija, „Commission drafts negotiating frameworks for Albania and North Macedonia“. 2020. <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1021> [žiūrėta 2021 03 07].

⁴⁸ Europos Vadovų Taryba, „EU-Western Balkans Zagreb summit, 6 May 2020“. 2020. <<https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2020/05/06/>> [žiūrėta 2021 03 05].

⁴⁹ Šiaurės Makedonijos vyriausybė, „Bulgaria confirms its Veto, European values and expectations of our citizens have been betrayed - North Macedonia will continue to build good neighborly relations and implement European standards“. 2020. <<https://vlada.mk/node/23577?ln=en-gb>> [žiūrėta 2021 03 05].

⁵⁰ Veto tiek Šiaurės Makedonijai tiek Albanijai. Danija su Olandija vetavo tik Albanijos stojimo į ES derybų pradžią.

⁵¹ Vetuojama Šiaurės Makedonijai

Šiame darbe tiriamos Prancūzijos ir Bulgarijos veto priežastys, bet ES kai kurios valstybės narės išreiškė itin stiprų palaikymą Šiaurės Makedonijai ir Albanijai. Pavyzdžiui, Italija primygtinai reikalauja, kad derybos būtų pradėtos su abiem šalimis tuo pačiu metu ir kuo greičiau.⁵² Italijos palaikymas šiems šalims aiškinamas per kelias strategines priežastis. Visų pirma, Italija yra antra (po Vokietijos) Vakarų Balkanų prekybos partnerė ir investuotoja regione. Antra, Vakarų Balkanų regione, ypač Albanijoje, auga apsigyvenusių Italijos piliečių skaičius. Taip pat, didelis Albanijos migrantų skaičius gyvena Italijoje.⁵³ Iš kiek daugiau nei 41 tūkst. žmonių, kurie 2019 metais gavo pilietybę ES, 62 procentai ją gavo Italijoje.⁵⁴ Taigi, plėtra į Vakarų Balkanų regioną Italijai yra strateginis-nacionalinis interesas dėl politinių, ekonominių ir saugumo priežasčių.⁵⁵ Galimai Italijai rūpi ir geopolitinis Vakarų Balkanų regiono vaidmuo. Plėtra į Vakarų Balkanus pakeistų geopolitinę pusiausvyrą tarp šiaurės ir pietų ES valstybių narių taip suteikdama daugiau svorio pastarosioms.⁵⁶ Vokietija taip pat kaip Italija gauna naudos iš ES plėtros į Vakarų Balkanų regioną. Vokietijos oficiali pozicija atitinka EK šalių kandidačių vertinimus, kurie yra teigiami ir rekomenduojama pradėti stojimo į ES derybas. Be to, Vokietijos oficialioje pozicijoje teigiama, kad Albanijos ir Šiaurės Makedonijos ateitis Sąjungoje, nes šių šalių narystė yra visos ES strateginis interesas.⁵⁷

Šiame skyriuje buvo aptarta ne tik Šiaurės Makedonijos ir Albanijos kelio į ES chronologija, bet ir kai kurių ES valstybių palaikymas, bei galimos palaikymo priežastys. EK ne vieną sykį rekomendavo pradėti derybas dėl narystės ES su Vakarų Balkanų šalimis, bet Prancūzija ir Bulgarija derybų pradžią vetavo. Tačiau žinoma, kad ES kai kurios valstybės palaiko stojimo

⁵² Ten pat, 2020.

⁵³ Luisa Chiodi, „On the eve of the Sofia Summit between the EU and the Western Balkans, an analysis of Italy's role in the enlargement process“. 2018. < <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Balkans/Western-Balkans-EU-Integration-Why-Italy-should-take-the-lead-187984> > [žiūrėta 2021 01 30].

⁵⁴ Eurostat, „EU Member States granted citizenship to over 700 thousand people in 2019“. 2021. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210315-1> >. [žiūrėta 2021 03 01].

⁵⁵ Chiodi, 2018.

⁵⁶ Andrea Frontini, „A view from Italy: Back to the Balkans?“. 2017. Prieiga per < <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/view-italy-back-balkans-17194> >. [žiūrėta 2021 01 30].

⁵⁷ Rob Mudge ir Adelheid Feilcke, „Germany's Maas says Western Balkan states belong in EU“. 2019. < <https://www.dw.com/en/germanys-maas-says-western-balkan-states-belong-in-eu/a-51221777> >. [žiūrėta 2021 01 30].

derybų pradžia galimai dėl nacionalinių interesų, kas tik parodo vidaus politikos svarbą, kai kalbama apie ES plėtros procesą.

2.2. ES plėtros proceso institucinis mechanizmas

Magistro darbe aptarti ES institucinį mechanizmą ir patį plėtros procesą svarbu dėl keleto priežasčių. Pirma, tai padės atsekti ES plėtros į Vakarų Balkanų šalis procesą. Antra, parodys, kokio svarbumo vaidmenį procese atlieka institucijos. Kaip teigia Eli Gateva, supratimas, kaip veikia ES plėtros procesas yra būtinas norint suprasti ES politikos rezultatus.⁵⁸

Europos Sąjungos plėtros politika yra didelis iššūkis šalims kandidatėms, ES bei jos veikimui. Kaip buvo aptarta anksčiau, pats stojimo procesas yra pakankamai ilgas ir komplikotas, nes aprėpia įvairias politikos sritis, ekonominius kriterijus, teisinius ir administracinius reikalus, taip pat panaudojami finansiniai ištekliai. Šios sritys nurodytos Bendrijos Teisyne. Šalys kandidatės privalo be išimčių priimti ES principus, reglamentus, teisinę sistemą ir standartus, kurie pateikti Bendrijos Teisyne tam, kad sumažintų skirtumus (skirtinga socialinė pažanga, ekonominio augimo skirtumai) tarp savęs ir ES šalių narių. Pabrėžiama, kad galutinis įstojimo tikslas yra veikiančios rinkos ekonomikos sukūrimas remiantis demokratiniais principais bei ES institucijų veikimas sąjungoje. Taigi, šalių kandidačių gyvenimo lygis turi būti panašus į ES gyvenimo lygį. Kiek laiko gali trukti šių politikos sričių priėmimas ir įgyvendinimas priklauso nuo daugelio veiksnių tokių, kaip šalių kandidačių administracijų sugebėjimas jas įgyvendinti. Kai kuriose politikos srityse šalys kandidatės patiria didesnių sunkumų, nes joms reikia daugiau resursų (pavyzdžiui finansinių išlaidų) arba sunkiau pritaikyti atitinkamas taisykles šalies kandidatės kontekste.⁵⁹

Glaustai visą plėtros proceso eigą pateikia Wallace et al.:

- Šalis pateikia paraišką Ministrų Tarybai;
- Europos Komisija pateikia nuomonę apie šalį;
- Taryba vieningai nusprendžia pradėti stojimo derybas;

⁵⁸ Eli Gateva, „European Union Enlargement Conditionality“. London: Palgrave Macmillan, 2015.

⁵⁹ Albana Rexha, „An analysis of the European Enlargement Policy through years: the case of Western Balkans“. ILIRIA International Review, 9(2), 2019, 233-252.

- Vyksta pirmasis derybų dėl narystės ES etapas, kurį vykdo Komisija: vertinamas šalių kandidačių gebėjimas taikyti *acquis communautaire* ir nustatomi galimai prieštaringi klausimai deryboms;
- Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė vykdo dvišales stojimo derybas remdamasi bendru sutarimu su Komisija;
- Stojimo į ES sutartis tvirtina Taryba (vienbalsiai), EK ir EP (paprasčiausiu balsų dauguma);
- Stojimo sutartis ratifikuoja pareiškėjai ir ES valstybės narės.⁶⁰

Kaip pastebi M. Bélanger ir F. Schimmelfennig⁶¹, net jei plėtros procesas ir yra pirmiausia tarptautinių derybų, kuriose dalyvauja nacionaliniai institucijų ir viršnacionalinių institucijų vadovai, vis dėl to nacionaliniai parlamentai turi ratifikavimo galią. Stojimo sutartims reikalingas ir EP, ir nacionalinių parlamentų sutikimas.

Darbe išsamiau aptariami tik tie punktai, kurie yra tiesiogiai susiję su Vakarų Balkanų procesu.

Visų pirma, šalis, kuri nori prisijungti prie Europos Sąjungos, pateikia Ministrų Tarybai narystės paraišką. Išankstinių derybų metu potenciali šalis kandidatė⁶² turi atitikti du sąlygų rinkinius: paraiškos dėl narystės sąlygas ir stojimo derybų pradžios sąlygas. Europos Sąjungos sutarties 49 straipsnyje nurodoma, kad bet kuri Europos valstybė, gerbianti laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei teisinės valstybės principus, gali pateikti paraišką dėl stojimo į ES. Helsinkio Europos Vadovų Tarybos išvadose patvirtinama, kad Kopenhagos Europos Vadovų Taryboje nustatytų politinių kriterijų laikymasis yra būtina sąlyga norint pradėti derybas dėl narystės. Taip pat, gali būti taikomos papildomos sąlygos atskiroms šalims. Stojimo metu ES ragina stojančias šalis visiškai įvykdyti visus įsipareigojimus ir reikalavimus, kylančius iš narystės derybų, ir gali naudoti stebėsenos ataskaitas ginčus keliančios

⁶⁰ Helen Wallace et al., *Policy-Making in the European Union*. 5 leid. Oxford: Oxford University Press, 2005.

⁶¹ Marie-Eve Bélanger ir Frank Schimmelfennig, „Rebordering Europe: external boundaries and integration in the European Union“. *Journal of European Public Policy*, February 2021

⁶² Potenciali šalis kandidatė— šalis, kuri turi narystės ES perspektyvą. Žr. Frank Schimmelfennig, „Enlargement and Integration Capacity: A Framework for Analysis“. MAXCAP Working Paper Series, Nr. 01, 2014

sritims. Po to, paraiška perduodama Europos Komisijai. Siekdama įvertinti paraišką, EK sudaro klausimyną ir pateikia šaliai. Remdamasi atsakymais, Komisija parengia nuomonę, kurioje vertinama, kaip šalis laikosi narystės ES sąlygų. Po to, Taryba pripažįsta pareiškėją šalį šalimi kandidate ir Taryba nusprendžia dėl stojimo derybų pradžios. ES taip pat gali nustatyti tam tikras sąlygas, kurias šalis kandidatė turėtų įvykdyti, kad galėtų pradėti derybas dėl stojimo. Stojimo į ES derybos yra pagrindinis stojimo proceso elementas, nes jomis siekiama, kad šalis kandidatė priimtų ir įgyvendintų *acquis communautaire*.⁶³

EK prieš stojimo derybų pradžią pabrėžia, kad šalių kandidačių pažanga bus vertinama individualiai pagal padarytą pažangą, galimybę vyti kitas besiderančias šalis.⁶⁴

ES sukūrė daugybę paskatų, tam kad šalys laikytųsi jos sąlygų. ES turi dvi atlygių kategorijas: pažangos atlygiai, atspindintys šalies kandidatės pažangą stojimo procese, ir finansiniai atlygiai arba finansinė pagalba (2 Lentelė).

2 lentelė. Išankstinių derybų (ang. pre-negotiation) etapo sąlygiškumo modelis⁶⁵

Etapas	Sąlygos	Skatinimo struktūra		Stebėjimas
		Skatinamosios priemonės	Grėsmės	
Išankstinės derybos	<ul style="list-style-type: none"> – Sąlygos norint tapti šalimi nare; – Sąlygos stojimo deryboms; – Papildomos sąlygos (pritaikomos atskirai šaliai) 	<ul style="list-style-type: none"> – Narystės suteikimo perspektyva; – Asociacijos sutarties pasirašymas; – Asociacijos sutarties taikymas; – Kandidatės statuso suteikimas; – Derybų dėl narystės pradėjimas; – Finansiniai atlygiai; 	<ul style="list-style-type: none"> – Finansinės sankcijos; – Prevencinės ir „taisomosios“ sankcijos; – Vėlavimai dėl plėtros derybų progreso atlygių; 	Reguliaros pažangos ataskaitos

⁶³ Gateva, 2015.

⁶⁴ Ten pat, 2015.

⁶⁵ Ten pat, 2015.

Šiame skyriuje buvo aptartas institucinis mechanizmas reikalingas norint suprasti, kaip ES institucijos, ES šalys narės ir šalys kandidatės veikia vykstant ES plėtros procesui.

Kitoje dalyje aprašomas atliktas tyrimas, bet pirma pristatoma tyrimo metodika.

III. ES IŠORĖS IR VIDAUS INTEGRACIJOS PAJĖGUMŲ BEI PRANCŪZIJOS IR BULGARIJOS VETO PRIEŽASČIŲ TYRIMAS

“ES plėtra yra *win-win* situacija“, - taip EK pirmininkė Von der Leyen apibūdino plėtros procesą savo socialinio tinklo „Twitter“ paskyroje.⁶⁶ Pirmininkė savo kalboje 2019 metų lapkričio 8 dieną teigė, kad ES reikalavo daug iš Vakarų Balkanų ir šios šalys išpildė visus lūkesčius. Todėl dabar atėjo metas ES ištesėti savo pažadus ir pradėti stojimo derybas.⁶⁷ Tačiau stojimo derybos su minėto regiono šalimis kandidatėmis iki šiol dar nėra pradėtos.

3.1. Tyrimo metodologija

Šiame skyriuje bus aptariama tyrimo metodologija, paaiškinama, kaip bus atliekamas tyrimas analizuojant Prancūzijos ir Bulgarijos veto. Kai jau minėta, iškeltų hipotezių tikrinimui naudojamas proceso atsekimas Europos integracijos tyrimuose, kurį aprašo F. Schimmelfennig⁶⁸.

Galima pamatyti, kaip proceso atsekimo mechanizmas veikia analizuojant du atvejus ir ar tarp kintamųjų yra koks nors ryšys. Be to, anot Schimmelfennig, tuo geras proceso atsekimo mechanizmas skiriasi nuo efektyvaus proceso atsekimo mechanizmo: apsiribojama tik įrodymais, kurių reikia norint atskirti konkuruojančias teorijas. Tyrime atliekama dviejų atvejų analizė.

Kaip teigia Schimmelfennig⁶⁹, svarbu, kad tyrimas nevirstų vien įvykių atpasakojimu, reikia naudoti *ex-ante* priežastinį mechanizmą, kuris naudojama, kaip šablonas įvykiams analizuoti.

Toks priežastinio mechanizmo šablonas pateikiamas žemiau.

⁶⁶ Raf Casert, „EU focuses on Balkans for enlargement after Brexit“ 2020. Prieiga per:<<https://apnews.com/article/9b9289182fbdf9401ee81434da218357>>. [Žiūrėta 2021 03 01].

⁶⁷ Georgi Gotev, „Von der Leyen locks horns with Macron over EU enlargement“. 2019. Prieiga per:<<https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/von-der-leyen-locks-horns-with-macron-over-eu-enlargement/>>. [Žiūrėta 2021 01 30].

⁶⁸ Frank Schimmelfennig, „Efficient Process Tracing Analyzing the Causal Mechanisms of European Integration“ Andrew Bennett ir Jeffrey T. Checkel (sud.). Process Tracing: From Metaphor to Analytic Tool. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

⁶⁹ Ten pat, 2016.

PRIEŽASTINIS MECHANIZMAS:

(a) kokie yra svarbiausi veikėjai:

Šiame magistro darbe svarbiausiais veikėjais laikomos ES institucijos (EK, Ministrų Taryba, Bendrųjų reikalų taryba). Taip pat valstybės narės veto žaidėjos Prancūzija ir Bulgarija bei šalys kandidatės, kurios dar nėra pradėjusios stojimo į ES derybų t.y. Šiaurės Makedonija ir Albanija.

(b) kaip svarbiausių veikėjų įsitikinimai ir interesai yra formuojami:

Norint paaiškinti, įsitikinimų ir interesų formavimą pasitelkiamos integracijos (ES integracijos išorės ir vidaus pajėgumai) ir dezintegracijos (postfunkcionalizmas) teorijos bei minėtose teorijose įvardyti aspektai pagal kuriuos vertinami svarbiausių veikėjų veiksmai.

(c) kaip svarbiausi veikėjai veikia:

Svarbiausi veikėjai atsižvelgia į ES sutartis, oficialius susitarimus. Vyksta aukščiausio lygio susitikimai, kuriuose aptariami tolimesni svarbiausių veikėjų veiksmai.

(d) kaip individualūs veikėjai tarp daugelio veikėjų nusprendžia dėl bendro rezultato:

Nusprendžiama diskutuojant, atsižvelgiant į empirinius ar tyrimų duomenis, visuomenės apklausas. Diskusijų rezultatas matomas oficialiuose dokumentuose.

Tiriant Prancūzijos ir Bulgarijos veto, bei vetavimo sąsają su vidaus politika, pasirinktas darbo tiriamasis laikotarpis yra nuo 2018 metų balandžio mėnesio, nes būtent įvardytą mėnesį EK rekomendavo pradėti stojimo derybas su Šiaurės Makedonija ir Albanija, iki 2021 metų balandžio. Šis mėnuo svarbus, kai kalbama apie Bulgarijos vidaus politiką, nes tuo metu vyko Parlamento rinkimai.

Analizuojama medžiaga surinkta iš portalų, kuriuose aptariamos ES aktualijos, aukščiausio lygio susitikimų detalės, skelbiami oficialūs dokumentai ir šalių atstovų interviu bei pasisakymai su ES plėtra į Vakarų Balkanus susijusiais klausimais. Šie portalai yra: politico.eu⁷⁰,

⁷⁰ Politico. Prieiga per :<<https://www.politico.eu/>>. [Žiūrėta 2021 03 05].

euobserver.com⁷¹, Financial Times⁷², The Economist⁷³, European Western Balkans⁷⁴, Euronews⁷⁵, European Council on foreign relations⁷⁶, Euractiv⁷⁷, Deutsche Welle⁷⁸.

Analizuojami oficialūs dokumentai, komunikatai, išvados, nuomonės, ataskaitos iš oficialių ES institucijų puslapių ir svarbiausių veikėjų oficialių puslapių: Europos Komisijos puslapis⁷⁹, Europos Parlamento puslapis⁸⁰, Europos Vadovų Tarybos puslapis⁸¹, Prancūzijos vyriausybės puslapis⁸², Bulgarijos vyriausybės puslapis⁸³, Šiaurės Makedonijos vyriausybės puslapis⁸⁴, Albanijos puslapis⁸⁵. Tai pat, Eurobarometro⁸⁶ apklausos.

Taip pat, kaip minėta pirmoje šio magistro darbo dalyje, vertinant ES šalių vidaus ir išorės pajėgumus pasitelkiamai šie puslapiai: Freedom House⁸⁷ demokratijos vertinimus, the Bertelsmann Transformation Index⁸⁸ valdymo įvertinimus, OECD⁸⁹ duomenis ekonominiam vystymuisi.⁹⁰

Tyrimas pradamas pirmosios darbe iškeltos hipotezės tikrinimu, kuri yra susijusi su ES integracijos vidaus ir išorės pajėgumais.

⁷¹ EUobserver. Prieiga per: <<https://euobserver.com/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁷² Financial times. Prieiga per :<<https://www.ft.com/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁷³ The Economist. Prieiga per :<<https://www.economist.com/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁷⁴ European Western Balkans. Prieiga per :<<https://europeanwesternbalkans.com/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁷⁵ Euronews. Prieiga per:<<https://www.euronews.com/>>. [Žiūrėta 2021 03 05].

⁷⁶ European Council on foreign relations. Prieiga per:< <https://ecfr.eu/>>. [Žiūrėta 2021 03 05].

⁷⁷ Euractiv. Prieiga per :< <https://www.euractiv.com/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁷⁸ Deutsche Welle. Prieiga per :<<https://www.dw.com/>> [Žiūrėta 2021 01 30].

⁷⁹ Europos Komisija. Prieiga per :<<https://ec.europa.eu/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁸⁰ Europos Parlamentas. Prieiga per: <<https://www.europarl.europa.eu/portal/en>> [Žiūrėta 2021 03 04].

⁸¹ Europos Vadovų Taryba. Europos Sąjungos Taryba. Prieiga per:
<<https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁸² Prancūzijos prezidento oficialus puslapis. Prieiga per:<<https://www.elysee.fr/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁸³ Bulgarijos vyriausybės oficialus puslapis. Prieiga per:<<https://www.gov.bg/en>>. [Žiūrėta 2021 03 05].

⁸⁴ Šiaurės Makedonijos vyriausybės oficialus puslapis. Prieiga per:<<https://vlada.mk/?ln=en-gb>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁸⁵ Albanijos vyriausybės oficialus puslapis. Prieiga per:<<http://albania.al/>> [Žiūrėta 2021 03 05].

⁸⁶ Eurobarometras. Prieiga per:< <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>>. [Žiūrėta 2021 03 05].

⁸⁷ Freedom House. Prieiga per:<<https://freedomhouse.org/>> [Žiūrėta 2021 04 25].

⁸⁸ Bertelsmann Transformation Index. Prieiga per :<<https://www.bti-project.org/en/home.html?&cb=00000>> [Žiūrėta 2021 04 25].

⁸⁹ Organisation for Economic Co-operation and Development. Prieiga per:< <https://www.oecd.org/>>. [Žiūrėta 2021 04 25].

⁹⁰ Schimmelfennig, 2014.

3.2. ES integracijos pajėgumai

Kaip minėta skyriuje 1.1., tiek vidinis, tiek išorinis integracijos pajėgumai skirstomi į keletą aspektų. Tolimesniuose poskyriuose bus aprašomi ES vidaus ir išorės integracijos vertinimai atsižvelgiant ne tik į EK duomenis bet ir į ekspertų vertinimus, empirinius duomenis.

3.2.1. Vidaus integracijos pajėgumo vertinimas

Remiantis Börzel et Al⁹¹ teiginiais, institucinės integracijos pajėgumas siejasi su ES institucijų gebėjimu priimti vis didėjančią valstybių narių skaičių. Tai galima matyti per ES institucijų darbą, tiksliau, jų efektyvumą, politikos formavimo procesą, taip pat, per susitarimą vidaus arenoje- nacionalinių parlamentų pritarimą plėtrai. Visuomenės parama gali būti matoma per paramą plėtros procesui arba paramą konkrečioms valstybėms.

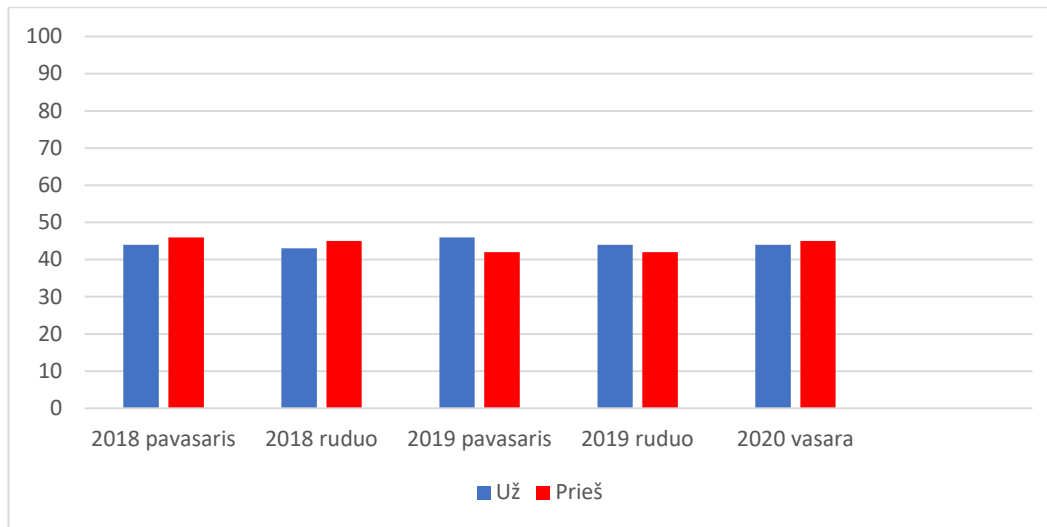
Visuomenės parama

Eurobarometro duomenys rodo (1 diagrama), kad plėtros procesas yra visuomenę skaldanti tema. Nuo pat 2018 metų vasario mėnesio ES gyventojai daugiau nepalaiko plėtros nei jai pritaria. Tik 2019 metais procentiškai daugiau apklaustųjų į plėtrą žvelgė teigiamai. Matomas nedidelis procentų skirtumas tarp palaikančių ir nepalaikančių tolimesnę plėtrą. Tai rodo, kad visuomenė dar kvestionuoja, ar ES reikia tolimesnės plėtros ar ne.⁹²

⁹¹ Tanja A. Börzel et Al., „European Union enlargement and integration capacity: concepts, findings, and policy implications“. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 2017, 157-176.

⁹² Atkreipiamas dėmesys ir į tai, kad neigiamą požiūrį į tolimesnę plėtrą 2020 metais galėjo padidinti ir vis dar besitęsianti pandemija.

1 diagrama. ES gyventojų parama plėtrai (2018 metų pavasaris-2020 metų vasara) ⁹³

ES piliečiai ne tik nepritaria plėtrai, bet ir laiko ES neefektyvia. 2018 metų Eurobarometro duomenimis⁹⁴, 50 procentų ES piliečių ES laikė neefektyvia, 2019 metais šis skaičius buvo taip pat arti 50, o 2020 metų liepos- rugpjūčio mėnesiais apklausos rezultatai parodė, kad neefektyvia ES laikė 51 procentas gyventojų t.y. daugiau nei pusė apklaustųjų.⁹⁵

Institucinė reforma ir gilinimas

Gilinimas

2018 metais EK išskyrė sritis, kuriose ruošiami patobulinimai, kurie, anot EK oficialios pozicijos, turės padėti ES geriau pasiruošti plėtrai ir naujų narių įstojimui į Sąjungą. EK komunikate akcentuoja, kad kvalifikuotos balsų daugumos naudojimas Taryboje yra svarbiausia priemonė, leidžianti priimti reikiamus sprendimus Europos Sąjungoje. Teigiama, kad norint ir

⁹³ Standard Eurobarometer. 2018-2020 metai. Prieiga per: <
<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>>
[Žiūrėta 2021 01 30].

⁹⁴ Standard Eurobarometer. 2018-2020 metai. Prieiga per:<<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>>
> [Žiūrėta 2021 01 30].

⁹⁵ Ten pat, 2018-2020 metai.

toliau efektyviai priimti sprendimus, reikia ne tik išlaikyti tas politines sritis, kuriose jau ir dabar naudojamas kvalifikuotos balsų daugumos balsavimas, bet ir daugiau kitų sričių naudoti būtent tokį balsavimą.⁹⁶ 2019 metais EK pradėjo diskusijas dėl sprendimų priėmimo reformos kai kuriose ES mokesčių politikos srityse, kurioms šiuo metu reikia vieningo valstybių narių sutarimo. To priežastis- norint įgyvendinti svarbias mokesčių iniciatyvas stinga efektyvumo Sąjungoje.⁹⁷ Taip pat, dabartinė EK pirmininkė siekia prie kvalifikuotos balsų daugumos balsavimo pereiti ir užsienio politikos srityje, tiksliau, kai kalbama apie žmogaus teisių klausimus ar sankcijas.⁹⁸ Tačiau kvalifikuotos balsų daugumos balsavimo naudojimas kol kas buvo nesėkmingas kalbant apie žmogaus teisių klausimus⁹⁹ (Lentelė 4). Perėjimas kai kuriose ES mokesčių politikos srityse EK siūlymu vyks palaipsniui¹⁰⁰.

EK įvertino ir ankstesnės plėtros patirtį. Tam ji nustatė tikslą- laipsnišką ir sklandų perėjimą nuo pasirengimo narystei statuso į valstybės narės statusą. EK teigimu, tam reikia atitinkamo integracijos pajėgumo. Tai ketinama padaryti per laipsnišką PNPP finansavimo padidėjimą, kuris dar ir turėtų padėti valstybėms kandidatėms daryti pažangą įgyvendinant reformas.¹⁰¹ (Lentelė 4). Tokia finansinė pagalba, kuri teikiama per pasirengimo narystei pagalbą, gali būti labai svarbi įgalinant demokratines jėgas regione. Tiek PNPP tiek PNPP II pasitelkia nacionalinės pažangos planus, kaip šabloną, tačiau EK rekomenduojama dėti daugiau pastangų remiant vietines iniciatyvas ir piliečių organizacijas regione, nes iki šiol nebuvo tam skiriama

⁹⁶ Europos Komisija, „A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans“. 2018. Prieiga per:< https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf > [Žiūrėta 2021 01 30].

⁹⁷ Europos Komisija, „Commission launches debate on a gradual transition to more efficient and democratic decision-making in EU tax policy“. 2019. Prieiga per:< https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_225 > [Žiūrėta 2021 01 30].

⁹⁸ Europos Komisija, „State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament Plenary“. 2020. Prieiga per:< https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655 > [Žiūrėta 2021 01 30].

⁹⁹European Parliament. Think tank. „Qualified majority voting in foreign and security policy: Pros and Cons“. 2021. Prieiga per:<[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2021\)659451](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2021)659451) > [Žiūrėta 2021 03 01].

¹⁰⁰ EK siūlo 4 žingsnius tam, kad palaipsniui būtų pereita prie kvalifikuotos daugumos balsavimo. 3 ir 4 žingsnius siūloma įgyvendinti iki 2025 metų pabaigos; Europos Komisija, „A gradual transition to more efficient and democratic decision-making in EU tax policy - Questions and Answers“. 2019. Prieiga per :< https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_224 > [Žiūrėta 2021 01 30].

¹⁰¹ Europos Komisija, „A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans“. 2018. Prieiga per:< https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf > [Žiūrėta 2021 01 30].

pakankamai dėmesio. Rekomenduojama, kad būtų patikslintas projektų ir įstaigų sąrašas, kurios bus finansuojamos per PNPP III, kuris bus pradėtas vykdyti 2021 metais.¹⁰²

3 lentelė. EK 2018 metais išsikelti tikslai ir jų vykdymas (Lentelė sudarytas autorės)

Iškelti tikslai	Tikslų vykdymas
EK priims komunikatus dėl galimybės toliau skatinti kvalifikuotos balsų daugumos naudojimą.	EK pristatė tikslą reformuoti sprendimo priėmimo sritis, kuriose dar nėra įvestas kvalifikuotas balsų daugumos naudojimas. Tokios sritys yra mokesčių politika ¹⁰³ ir EK pirmininkės pristatyta užsienio politikos sritis. ¹⁰⁴
Laipsniškas PNPP finansavimo padidėjimas	PNPP II finansinis paketas siekė €11.7 milijardo. 2020 metų liepą EVT PNPP III nustatė 12,6 milijardo. ¹⁰⁵

Matoma, kad kol kas ne visus EK išsikeltus tikslus pavyksta įgyvendinti. Stringa perėjimas prie kvalifikuotos balsų daugumos, kai kalbama apie užsienio ir mokesčių politiką. Dar anksti teigti, kaip seksis su kai kuriomis mokesčių politikos sritimis, nes pagal planą jis bus pilnai įgyvendintas tik 2025 metais. PNPP III finansavimas yra didesnis, bet klausimas, ar bus tinkamai panaudotas.

¹⁰² Marko Kmezić, „Recalibrating the EU’s Approach to the Western Balkans“. *European View*, 19(1), 2020, 54–61.

¹⁰³ Europos Komisija, „Commission launches debate on a gradual transition to more efficient and democratic decision-making in EU tax policy“. 2019. Prieiga per:

<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_225

¹⁰⁴ European parliament, „Qualified majority voting in foreign and security policy Pros and Cons“. 2021. Prieiga per:<[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/659451/EPRS_BRI\(2021\)659451_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/659451/EPRS_BRI(2021)659451_EN.pdf)> [Žiūrėta 2021 01 30].

¹⁰⁵ Europos Parlamentas, „PROPOSAL FOR A REGULATION OF THE EP AND THE COUNCIL ESTABLISHING THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE (IPA III) COM(2018) 465 / 2021-01“ 2020. Prieiga per:<<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-mff-ipa-iii>> [Žiūrėta 2021 01 30].

Kaip jau minėta, EK atnaujino plėtos metodiką pagal Prancūzijos pasiūlytas gaires. Didžiausias EK dėmesys skiriamas pačiai metodologijai, kuri apėmė keturis principus¹⁰⁶: didesnį įtikimumą, tvirtą politinę kryptį, dinamiškesnį procesą ir nuspėjamumą. Atnaujintoje metodologijoje ES šalių narių vyriausybėms suteikiamas dar didesnis vaidmuo, o tai tik kelia didesnę riziką, kad vidaus sąlygos kliudys integruotis kandidatėms ir potencialioms šalims kandidatėms. EK, kaip prižiūrinčios institucijos, vaidmuo sumenko ir sprendimas pradėti stojimo derybas priklausys ne nuo šalių kandidačių pasirengimo, bet nuo ES valstybių narių vidaus politikos.¹⁰⁷ Taip pat, atnaujintoje metodologijoje teigiama, kad ES valstybės narės raginamos labiau prisidėti prie stojimo proceso stebint šalyse kandidatėse vykdomas reformas kartu pasitelkiant ekspertus. EK ir toliau stebės bendrą valstybių pažangą, bet teiks ES valstybėms narėms patvirtinti ateinančių metų planą, kuriame bus numatytos reformos ir pasiūlymai.¹⁰⁸

Metodologija kritikuojama, nes sukuria nepasitikėjimą ne tik EK bet ir ES. Metodologijos taikymas pirma palies Albaniją ir Šiaurės Makedoniją ir dar anksti svarstyti apie galimą jos veiksmingumą ar neveiksmingumą. Dėl šios priežasties, plėtra į minėtas valstybes primins eksperimentą, nes joms pirmosioms reiks atitikti atnaujintos metodologijos reikalavimus.¹⁰⁹ Kritikuojama ir kita naujovė—metodikoje 35 skyriai skirstomi į penkias „grupes“. Pagrindiniai atnaujinimai yra šie: „Pagrindinių principų“ grupė turėtų būti atidaryta pati pirma ir uždaryta paskutinė, o kiti skyriai sugrupuoti į labiau struktūrizuotas grupes ir atidarytų juos kaip grupes, o ne kaip atskirus skyrius. Manoma, kad ši naujovė gali sulėtinti procesą, kai nustatomos griežtesnės sąlygos. Be to, skyrių atidarymas ir uždarymas vis dar reikalauja vienbalsiškumo visose ES šalyse narėse.¹¹⁰ Priduriama, kad atnaujintos metodikos reikalavimai yra griežtesni nei prieš tai buvusioje metodikoje. Šalys bet kuriuo metu jau prasidėjus deryboms dėl stojimo gali vetuoti, stabdyti ar pavėlinti procesą, nes taikomas vienbalsiškumas. Kvestionuojama, ar toks

¹⁰⁶ Alejandro Esteso Perez, „Renewing hope? An analysis of the new EU enlargement methodology and its implications for Kosovo“. Group for Legal and Political Studies, 2020.

¹⁰⁷ Ten pat, 2020.

¹⁰⁸ Europos Komisija, „Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir Socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui, *Stojimo proceso stiprinimas. Įtikima ES perspektyva Vakarų Balkanų šalimis*“. 2020. Prieiga per:< <https://op.europa.eu/de/publication-detail/-/publication/2bf63874-48d2-11ea-b81b-01aa75ed71a1/language-It/format-PDF>> [Žiūrėta 2021 01 30].

¹⁰⁹ Perez, 2020.

¹¹⁰ Emerson et al., 2021.

plėtos metodikos atnaujinimas nebus kenksmingas plėtos procesui, nes galimai viena ar kita ES šalis gali stabdyti procesą dėl nacionalinių interesų.¹¹¹

Kas pabrėžiama Keleman et al. analizėje ir kam antrina Andreas Eisl, ES reikia esminių reformų dabartinėms ES problemoms spręsti ir vien vetavimas šalių kandidačių stojimo derybų į ES pradžiai ar plėtos metodikos keitimas nepadės. Pavyzdžiui, viena iš dabartinių problemų Sąjungoje yra suprastėjusi demokratijos padėtis kai kuriose valstybėse. Pateikiamas pavyzdys— dabartinė demokratijos padėtis Vengrijoje ir Lenkijoje, kai žinoma, kad demokratijos padėtis suprastėjo ir liberalios vertybės šiose šalyse nėra vertinamos. Tačiau, kai šios dvi valstybės įstojo į ES 2004 metais, jos turėjo veikiančią liberalią demokratiją. Palyginus su dabartine situacija, Vengrijos ir Lenkijos demokratijos buvo gerokai stipresnės 2004 metais nei yra dabar. Taigi, pats stojimų derybų procesas nėra pritaikytas ar net susijęs su autokratiškosios režimų problemomis keliamomis demokratijai ir jų sprendimo būdais.¹¹²

Diferenciacija

Kai kalbama apie plėtrą į VRE valstybes, apskritai, jų diferenciacijos modelis labiau priminė tipinę senųjų ES valstybių diferenciaciją. Diferencijuota naujųjų tuomet dar vadinamų valstybių narių integracija (jų teisinės išimtys ir teisinė diskriminacija) sutapo su įprastu diferenciacijos lygiu tarp ES valstybių narių. Sutartimis grindžiama diferenciacija laikui bėgant sumažėjo, o įstatyminė diferenciacija išliko nedidelė.¹¹³

Nors naujosios ES valstybės narės buvo vertinamos vienodai, kai aptariama diferenciacija, bet neturtingos naujos valstybės ir stiprų nacionalinį identitetą turinčios valstybės buvo kiek labiau diferencijuotos kai kuriose politikos srityse (pavyzdžiui kalbama apie prisijungimą prie euro zonos). Bendrai, per pirmąjį dešimtmetį nuo ES plėtos į Europos rytus naujųjų šalių

¹¹¹ Dragan Tilev, „THE NEW EU ENLARGEMENT METHODOLOGY: ENHANCING THE ACCESSION PROCESS“. Institute for democracy, 2020.

¹¹² Andreas Eisl, „FRANCE’S QUESTIONABLE ARGUMENTS AGAINST EU ENLARGEMENT“. Prieiga per: <<https://institutdelors.eu/en/publications/frances-questionable-arguments-against-eu-enlargement-2/>> [žiūrėta 2021 05 06].

¹¹³ Tanja A. Börzel, Antoaneta Dimitrova ir Frank Schimmelfennig, „European Union enlargement and integration capacity: concepts, findings, and policy implications“. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 2017.

diferenciacijos lygis, kaip tyrėjai pateikia, tapo *normaliu* t.y. plėtros poveikis diferenciacijai nebuvo didelis ir paveikė tik keletą sričių.¹¹⁴

Politikos formavimas

Sprendimų priėmimas

Visų pirma, plėtra nepakenkė sprendimų priėmimo procesui ES. Tai parodo EURLEX duomenys bei Toshkov¹¹⁵ surinkti duomenys. Tyrėjas, išanalizavę ES teisės aktų leidybą nuo 1994 metų iki 2014 metų, nustatė, kad plėtra minimaliai paveikė teisėkūros procesą.¹¹⁶

Toshkov duomenys parodė, kad reglamentų, priimtų Tarybos arba kartu Tarybos ir EP pagal bendro sprendimo ar įprastos teisėkūros procedūrą, skaičius sumažėjo nuo kiek daugiau nei 1200 per 1994-1999 periodą iki vidutiniškai 850. Tačiau pabrėžiama, kad šis sumažėjimas įvyko gerokai prieš plėtrą į Europos rytus. Kalbant apie Tarybos ir Tarybos kartu su EP direktyvų skaičių, taip pat matomas sumažėjimas, bet direktyvų, kurias priėmė Komisija, skaičius padidėjo.¹¹⁷

Taip pat, Toshkov duomenys rodo, kad sprendimų priėmimo trukmė labai panaši periode prieš 2004 metų gegužę ir po. Tyrimas parodė, kad plėtra žymiai nesulėtino tarpinstitucinio sprendimų priėmimo ES. Jis prideda, kad dėl ankstyvų susitarimų ang. *early agreements* pailgėja bendro sprendimo pirmojo svarstymo etapo trukmė, bet bendra teisėkūros proceso trukmė yra trumpesnė, palyginti su bylomis, dėl kurių po pirmojo svarstymo nebuvo susitarta.¹¹⁸

Sprendimų priėmimo kokybė labai priklauso nuo to, kaip ES kai kuriose srityse sekėsi sprendimus įgyvendinti. Anot Börzel et al, žemo legalizavimo lygio ar ES teisėkūros nelankstumo vien plėtros proceso padariniams priskirti negalima. Pavyzdžiui, matoma, kad naujai į ES įstojusioms šalims sunkiau sekėsi įgyvendinti socialinę politiką, bet dalinai todėl, kad ES kilo sunkumų priimant sprendimus šioje srityje.¹¹⁹

¹¹⁴ Frank Schimmelfennig ir Thomas Winzen, „Eastern enlargement and differentiated integration: towards normalization“. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 2017.

¹¹⁵ Dimiter Toshkov, „The Effects of the Eastern Enlargement on the Decision-Making Capacity of the European Union“. MAXCAP Working Paper Series, No. 5, 2015; Naudojami būtent šio tyrėjo duomenys, nes apima EURLEX duomenis ir analizuoja plėtros poveikį politikos formavimo procesui apimdamas laikotarpį prieš plėtrą į VRE ir po.

¹¹⁶ Toshkov, 2015.

¹¹⁷ Ten pat, 2015.

¹¹⁸ Ten pat, 2015.

¹¹⁹ Tanja A. Börzel et al., 157-176.

Igyvendinimas

Išanalizavus bendrą įstatymų leidybos modelių ir sprendimų priėmimo trukmę prieš ir po 2004 m. plėtros paaiškėjo, kad nėra aiškių tendencijų, kurias būtų galima priskirti naujų valstybių narių stojimui. Dabar ES vidutiniškai priima mažiau tam tikros rūšies teisės aktų (pvz., Reglamentų), bet ir daugiau kitų rūšių teisės aktų (pvz., Komisijos direktyvų). Teisės aktų galiojimo trukmė dabar yra trumpesnė aktams pagal įprastą teisėkūros procedūrą. Be to, tiek daug kitų institucinių pokyčių paveikė ES teisėkūros pajėgumus nuo 2004 m., kad nė vienam iš jų atskirai negalima vienareikšmiškai priskirti jokio priežastinio poveikio.¹²⁰

Šeštosios plėtros bangos narės vidutiniškai turi geresnius teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisę rezultatus nei senosios ES valstybės narės. Be to, nepaisant socialinės politikos srities, naujosios valstybės narės neatsiliko nuo senųjų ES valstybių net praktiniame įgyvendinime.¹²¹

Finansinis stabilumas

Senosios ES valstybės ir naujai įstojusios į ES valstybės sustiprino savo ekonomikas dėl plėtros. Kaip EK pabrėžė, plėtros proceso metu buvo skatinamas ekonomikos augimas ir gyvenimo standartai pagerėjo naujose ES šalyse narėse. Be to, naudos gavo ir senosios ES šalys per eksportą ir investicijas galimybes. Plėtra sustiprino ES ekonomiką per didesnę vidaus rinką. Buvo pastebimas efektyvesnis darbo pasidalijimas ir didesnis pasaulinis konkurencingumas tarp kai kurių senųjų ES narių kartu su ekonomikos modernizavimu, didėjančiomis investicijomis ir didėjančia prekyba naujose ES šalyse narėse.¹²²

Apibendrinant vidaus integracijos pajėgumą galima teigti, kad ES piliečių susiskaldę ir tvirtai tolimesnės plėtros nepalaiko (atsižvelgus į laiką kuomet dvi šalys vetavo Vakarų Balkanų stojimo derybų pradžią). Vidaus integracijos pajėgumo vertinimas rodo, kad EK buvo pateikusi pasiūlymų, kaip gerinti institucijų efektyvumą, bet jos planas nepasiteisino. PNPP buvo padidintas, bet kyla klausimas, ar tai bus nukreipta teisinga linkme ir padės šalių kandidačių demokratijoms.

¹²⁰ Ten pat, 2015.

¹²¹Tanja A. Börzel ir Ulrich Sedelmeier, „Larger and More Law Abiding? The Impact of Enlargement on Compliance in the European Union“. *Maximizing the integration capacity of the European Union: Lessons of and prospects for enlargement and beyond*, No. 19, 2016.

¹²² Milada Anna Vachudova, „EU Leverage and National Interests in the Balkans: The Puzzles of Enlargement Ten Years On“. *Journal of Common Market Studies*, 52(1), 2014, 122–138.

Nors reikia atsižvelgti ir į tai, kad įvykus plėtrai sprendimų priėmimas ES nesulėtėjo, nenukentėjo įstatymų leidybų kokybė, finansinis ES stabilumas buvo išlaikytas. Be to, stojimo derybų vetavimas nepadės išspręsti jau esamų ES problemų, tokių kaip kai kurių ES valstybių demokratijos padėties blogėjimas, nes tam reikia didesnių reformų.

3.2.2. Išorės integracijos pajėgumo vertinimas

Pagrindiniai išorės integracijos gebėjimų kriterijai, kaip minėta, yra pateikiami Kopenhagos kriterijuose, bet dar analizuojama šalių kandidačių visuomenių parama plėtrai.

Analizuojant ES išorės pajėgumą, reikia atsižvelgti į EK pateiktus komunikatus apie šalių kandidačių pažangą ir šalių kandidačių pasirengimą vykdant būtinas reformas. Toliau pateikiami **2019-2020** metų EK duomenys, eksperto M. Emerson ir kolegų atliktas tyrimas, kuriame vertinant pasiruošimą buvo surinkta informacija ne tik iš ES pozicijos bet ir kitų tarptautinių šaltinių.¹²³. Taip pat pateikiama empirinė medžiaga iš teorinėje dalyje pristatytų šaltinių.

Demokratija

EK ataskaitose teigiama, kad Šiaurės Makedonija ir toliau išlaikė stabilų tempą įgyvendinant reformas per ataskaitinį laikotarpį. Šalies vyriausybė ėmėsi reformų norėdama sustiprinti demokratiją ir teisės viršenybę ir toliau kovojama organizuotu nusikalstamumu.¹²⁴ Tačiau pripažįstama, kad Šiaurės Makedonijai sunkiai sekasi kovoti su korupcija. Visuomenė įtraukiama į viešąjį diskursą, bet žurnalistai ir aktyvistai šalyje yra persekiojami.¹²⁵

¹²³ Autorių atliktame tyrime pasiruošimas buvo matuojamas skalėje nuo 0 (nėra pasiruošimo) iki 3 (geras pasiruošimas); Emerson et al., 2021.

¹²⁴ European Commission, „North Macedonia 2019 report“. 2019. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-north-macedonia-report.pdf> > [Žiūrėta 2021 01 30]; European Commission, „North Macedonia 2020 report“. 2020. Prieiga per: < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/north_macedonia_report_2020.pdf >. [Žiūrėta 2021 01 30].

¹²⁵ Freedom House, “North Macedonia”. Prieiga per: < <https://freedomhouse.org/country/north-macedonia/freedom-world/2020> >. [Žiūrėta 2021 05 01].

Anot EK ataskaitose pateiktų duomenų, Albanija ir toliau darė progresą per vertinamą laikotarpį, bet joje ir toliau buvo matoma ryški poliarizacija.¹²⁶ Be to, korupcija ir organizuotas nusikalstamumas vis dar laikomi rimtomis problemomis, nors Albanijos vyriausybė ir stengiasi jas išspręsti.¹²⁷

Valdymas

Šiaurės Makedonijai vidutiniškai sekasi vykdyti reformas viešajame administravime, bet teigiama, kad buvo padarytas geras progresas įgyvendinant viešojo administravimo reformos strateginę programą. Tam tikra pažanga padaryta didinant skaidrumą priėmus Skaidrumo strategiją.¹²⁸ Šiaurės Makedonijos vyriausybė padidino skaidrumą ir atskaitomybę bei pradėjo įtraukti vis daugiau suinteresuotų šalių į politikos formavimą, tačiau reikia daugiau darbo, kad būtų padidintas profesionalumas, skaidrumas, efektyvumas ir lygybė viešajame valdyje. Vertinama, kad vyriausybės koalicijos partneriai neturi stiprios politinės valios dėl teismų reformų.¹²⁹

Albanijai taip pat vidutiniškai sekasi vykdyti reformas viešajame administravime. Toliau buvo dedamos pastangos efektyvinant ir skaidriai teikiant viešąsias paslaugas, gerinant politikos poveikio vertinimo reguliavimo sistemą, skaidresnes įdarbinimo procedūras ir apskritai stiprinant administracijos gebėjimus.¹³⁰ Problemos šalyje kyla vykdant teismų reformas. Pokyčiai lėti, dauguma institucijų, kurios jau turėjo būti reformuotos ar pertvarkytos, nebuvo reformuotos dėl nuolatinių vėlavimų ar boikotų.¹³¹

¹²⁶ European Commission, „Albania report 2020“. 2020. Prieiga per: < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/albania_report_2020.pdf > [Žiūrėta 2021 01 30]; European Commission, „Albania 2019 report“. 2019. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/20190529-albania-report.pdf> > [Žiūrėta 2021 01 30].

¹²⁷ Freedom House, „Albania“. Prieiga per: < <https://freedomhouse.org/country/albania/freedom-world/2021> >. [Žiūrėta 2021 05 01].

¹²⁸ European Commission, „North Macedonia 2019 report“. 2019. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-north-macedonia-report.pdf> > [Žiūrėta 2021 01 30]; European Commission, „North Macedonia 2020 report“. 2020. Prieiga per: < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/north_macedonia_report_2020.pdf >. [Žiūrėta 2021 01 30].

¹²⁹ BTI, „North Macedonia Country Report 2020“. 2020. Prieiga per: < <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-MKD.html#pos0> >. [Žiūrėta 2021 05 05].

¹³⁰ European Commission, „Albania 2019 report“. 2019. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/20190529-albania-report.pdf> > [Žiūrėta 2021 01 30]; European Commission, „Albania report 2020“. 2020. Prieiga per: < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/albania_report_2020.pdf > [Žiūrėta 2021 01 30].

¹³¹ BTI, „Albania Country Report 2020“ 2020. Prieiga per: < <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-ALB-2020.html#pos0> >. [Žiūrėta 2021 05 05].

Ekonomika

Kalbant apie ekonominius kriterijus, Šiaurės Makedonija padarė pažangą ir yra pasirengusi plėtoti veikiančią rinkos ekonomiką.¹³² Vis dar reikia daugiau pastangų, kad būtų didesnis ekonomikos augimas ir pagerėtų gyvenimo lygis šalyje.¹³³ Vertinama, kad Šiaurės Makedonijoje mažiau finansinių rizikų nei daugumoje kitų Vakarų Balkanų šalių.¹³⁴

Albanija padarė tam tikrą pažangą ir yra vidutiniškai pasirengusi plėtoti veikiančią rinkos ekonomiką. Ekonomikos augimas toliau didėjo, o nedarbas sumažėjo, bet vis dar yra didelis.¹³⁵

ES nustatė keletą pagrindinių kiekybinių biudžeto ir pinigų politikos normų. Šalių biudžeto deficitas neturėtų viršyti 3% BVP, o valstybės skola neturėtų viršyti 60% BVP. Šias normas pilnai atitinka Šiaurės Makedonija, tačiau jų neatitinka Albanija, kuri dar ir atsilieka nuo Šiaurės Makedonijos.¹³⁶

Reikia įvertinti ir tai, kad Vakarų Balkanų šalys yra tarp labiausiai pasaulyje paveiktų šalių, kai kalbama apie protų nutekėjimą. Skalėje nuo 1 iki 7, kai vienetas atstoja visus talentingus žmones paliekančius šalį ir 7, kai visi talentingi žmonės lieka savo šalyje, Šiaurės Makedonijos skaičius vertinamas 2,13.¹³⁷ Maždaug pusė Vakarų Balkanų regiono emigrantų persikėlė dirbti į Vakarų Europą ir į Vokietiją, kurioje yra apie 1,3 mln. laisvų darbo vietų. Be to, 2020 metais Vokietija priėmė kvalifikuotą imigracijos aktą (ang. skilled immigration act), kuris palengvina ne ES piliečių galimybes patekti į ES darbo rinką. Darbo jėgos nutekėjimas gali reikšti nemažą

¹³² European Commission, „North Macedonia 2019 report“. 2019. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-north-macedonia-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 01 30]; European Commission, „North Macedonia 2020 report“. 2020. Prieiga per: < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/north_macedonia_report_2020.pdf>. [Žiūrėta 2021 01 30].

¹³³ The World Bank, „North Macedonia“. 2020. Prieiga per:< <https://www.worldbank.org/en/country/northmacedonia/overview#3>>. [Žiūrėta 2021 05 01].

¹³⁴ OECD, „North Macedonia“. Prieiga per:< <https://www.oecd.org/gov/government-at-a-glance-north-macedonia.pdf>> [Žiūrėta 2021 05 01].

¹³⁵ European Commission, „Albania 2019 report“. 2019. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/20190529-albania-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 01 30]; European Commission, „Albania report 2020“. 2020. Prieiga per: < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/albania_report_2020.pdf> [Žiūrėta 2021 01 30].

¹³⁵ OECD, „Albania“. Prieiga per:< <https://www.oecd.org/gov/government-at-a-glance-albania.pdf>> [Žiūrėta 2021 05 01].

¹³⁶ Emerson et al., 2021.

¹³⁷ European Western Balkans, „WEF: Four Balkan countries top global ranking with biggest brain drain“. 2020. Prieiga per: <<https://europeanwesternbalkans.com/2020/02/03/wef-four-balkan-countries-top-global-ranking-with-biggest-brain-drain/>> [Žiūrėta 2021 03 01].

ekonominę naudą. Ekonomistų skaičiavimais Rytų Europos ir Vakarų Balkanų šalys per 2009–2017 m. migravusių jaunų darbuotojų švietimą ir mokymą įnešė Vokietijos ekonomikai daugiau nei 200 mlrd. EUR. Vakarų Balkanų šalių piliečiai dažnai migruoja dėl žemesnės kvalifikacijos darbo vietų vakaruose, nes ten geriau apmokama darbo vieta nei aukštesnės kvalifikacijos reikalaujančios darbo vietos gimtosiose šalyse. Protų nutekėjimas naikina darbo rinkas ir turi rimtų ekonominių padarinių. Kvalifikuotų darbuotojų trūkumas stabdo šalies ekonomikos augimą ir šalis nebepritraukia užsienio investicijų.¹³⁸

Acquis communautaire

Šiaurės Makedonija yra vidutiniškai pasirengusi daugumoje sričių, įskaitant konkurencijos, viešųjų pirkimų, transporto ir energetikos sritis. Šalyje yra geras pasirengimo lygis tokiose srityse kaip bendrovių teisė, muitų sąjunga, transeuropiniai tinklai, mokslas ir tyrimai.¹³⁹

Albanija taip pat yra vidutiniškai pasirengusi daugelyje sričių, tokių kaip finansų kontrolė, švietimas, kultūra ir statistika.¹⁴⁰

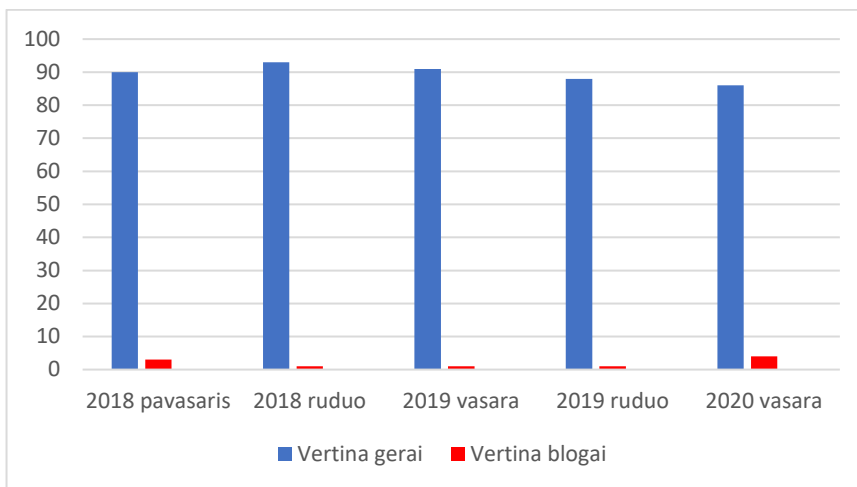
Visuomenės parama

Visuomenė Albanijoje ir Šiaurės Makedonijoje palaiko stojimo į ES idėją (2 diagrama ir 3 diagrama). Nors Albanijoje palaikymas didesnis nei Šiaurės Makedonijoje, galima teigti, kad abiejose šalyse palaikančių įstojimą į ES daugiau nei nepalaikančių.

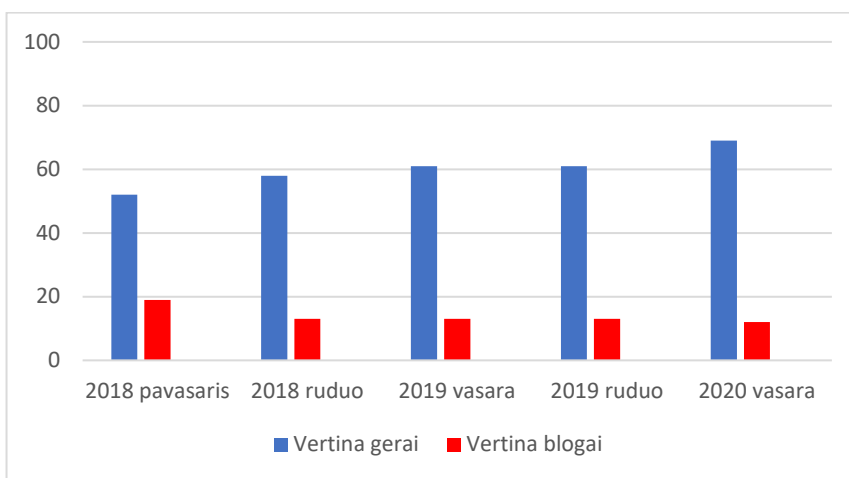
¹³⁹European Commission, “North Macedonia 2019 report”. 2019. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-north-macedonia-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 05 02]; European Commission, “North Macedonia 2020 report”. 2019. Prieiga per: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/COUNTRY_20_1795> [Žiūrėta 2021 05 02].

¹⁴⁰European Commission, „Albania 2019 report“. 2019. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/20190529-albania-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 01 30]; European Commission, “Albania 2020 report”. 2020. Prieiga per: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/albania_report_2020.pdf> [Žiūrėta 2021 05 02].

2 diagrama. Albanijos gyventojų parama plėtrai¹⁴¹

3 diagrama. Šiaurės Makedonijos gyventojų parama plėtrai¹⁴²

¹⁴¹ Standard Eurobarometer. 2018-2020 metai. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>> [žiūrėta 2021 01 30].

¹⁴² Standard Eurobarometer. 2018-2020 metai. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>> [žiūrėta 2021 01 30].

Apžvelgus ES išorės integracijos pajėgumą galima pastebėti, kad Albanija ir Šiaurės Makedonija, anot EK, daro pažangą vykdant reformas, bet dar turi nemažai problemų kovojant su korupcija (ypač Albanija). Abiejų valstybių gyventojai palankiai vertina įstojimą į ES. Tačiau tiek EK ataskaitos duomenimis, tiek ekspertų duomenimis, šios šalys daugelyje sričių yra tik vidutiniškai pasiruošusios kai kalbama apie vykdomas reformas. Be to, Vakarų Balkanuose matomas didelis protų nutekėjimas, kas gali pakenkti tolimesnių reformų vykdymo eigai.

Išnagrinėjus ES išorės ir vidaus pajėgumus galima teigti, kad net negalima daugelio aspektų sieti su plėtros poveikiu, o įstojus naujoms valstybėms į ES pačios Sąjungos efektyvumas būna išlaikomas. Pastebima, kad ES gyventojai priešišškai nusiteikę plėtros atžvilgiu ir mano ją esant neefektyvia. Tačiau matoma, kad nors Šiaurės Makedonija ir Albanija turi problemų su korupcija, jos daro pažangą. Taigi, derybų su Šiaurės Makedonija ir Albanija pradžia ir eiga galėtų tapti papildomu postūmiu joms tęsti reformas, būtinas pasiruošti stojimui į ES. Pirmoji darbe iškelta hipotezė nepasitvirtina tik dėl vidinio ES pasiruošimo plėtrai, Sąjunga yra pasiruošusi naujų narių prisijungimui.

3.3. Plėtros politizavimas

Prancūzija, teigė, kad Sąjunga pirmiausia turi save reformuoti ir tik tada leisti naujoms valstybėms įstoti į ES. Tačiau kai kurie ES diplomatai tvirtina, kad Prancūzijos dėmesys nukreiptas ne į ES reformas ar kandidačių pasiruošimą, bet į tai, kas svarbu Prancūzijos piliečiams t.y. migraciją, nes Albanijos ir Šiaurės Makedonijos įstojimas į ES nekeltų jokios grėsmės Europos ekonomikai ar Europos stabilumui. Priešingai, reali grėsmė Europos stabilumui yra išlaikyti šį regioną be stabilios ateities. Prancūzijos nenoras leisti kandidatėms pradėti stojimo derybų slypi šių šalių vidaus politikoje.¹⁴³ Kalbant apie Bulgarijos veto, šis veto nėra grįstas politinėmis ar ekonominėmis priežastimis, bet kultūrinėmis, bei nesutarimais su kaimynine šalimi. Svarbu

¹⁴³ Euronews, „The Brief: Western Balkans - a test for the EU's expansion appetite“. 2019.
<<https://www.euronews.com/2019/05/31/the-brief-western-balkans-a-test-for-the-eu-s-expansion-appetite>>
[žiūrėta 2021 01 30].

paminėti ir tai, kad Bulgarijos vyriausybė iki pat veto palaikė Vakarų Balkanų prisijungimą prie Sąjungos.¹⁴⁴

Tolimesniuose poskyriuose, visų pirma, aptariamos vetavusių šalių pateiktos veto priežastys, jų ekonominiai ar politiniai santykiai su Vakarų Balkanų šalimis. Po to seka visuomenės apklausa, kurios padės, atsižvelgiant į postfunkcionalizmo teoriją, nuspręsti, ar plėtra yra svarbus klausimas vetavusiose valstybėse, ir ar apie ją diskutuojama, ar verta partijoms ir jų lyderiams telkti įtampą. Po to seka politinės arenos ir jos taisyklių bei konflikto aptarimas.

3.3.1. Prancūzijos vidaus politikos veto priežasčių nagrinėjimas

Kaip aptarta ankstesniuose skyriuose, Prancūzijos veto argumentai susiję tiek su Vakarų Balkanų šalių nepasiruošimu, tiek su ES nepasiruošimu jas priimti. Prie Prancūzijos oficialios pozicijos pridedama ir tai, kad „atskirti“ dviejų Vakarų Balkanų šalių kandidačių negalima. Prancūzija nesutinka, kad vienai iš Vakarų Balkanų šalių būtų leista pradėti stojimo derybas, o kitai ne. Prancūzijos prezidentas 2019 m. spalį spaudos konferencijoje po EVT susitikimo teigė, kad atskirti Šiaurės Makedoniją ir Albaniją būtų lemtinga politinė klaida regione. Jo teigimu, jei būtų leista Šiaurės Makedonijai pradėti derybas bet ne Albanijai, pastarojoje būtų matomi smurto protrūkiai, kurie galėtų pasireikšti visose šalyse, kuriose gyvena Albanijos piliečių. Šią poziciją E. Macron pakartojo keletą kartų.¹⁴⁵

Aptariant Prancūzijos požiūrį į Vakarų Balkanų šalis galima įvertinti keletą aspektų.

Visų pirma, reikia įvertinti ir tai, kad Prancūzija negauna didelės ekonominės naudos iš Vakarų Balkanų. 2019 metais Prancūzijos dvišalė prekyba su Albanija siekė apie 121,86 mln.

¹⁴⁴ Luke Bacigalupo ir George Kyris, „'Cultural Vetoes' - a new threat to EU accession“. 2021. <<https://euobserver.com/opinion/150936>> [žiūrėta 2021 02 11].

¹⁴⁵ ESI Report, 2020.

eurų.¹⁴⁶ Galima palyginti su Vokietija, kurios dvišalė prekyba siekė apie 493 mln eurų.¹⁴⁷ Ta pati tendencija matoma ir kai kalbama apie Šiaurės Makedoniją.¹⁴⁸

Antra, Prancūzijos atstovai ne tik pritaria E. Macron išsakytoms mintims apie reformų ES reikalingumą prieš pradėdant derybas dėl stojimo bet ir pabrėžia, kad migracija laikoma didele problema. Teigiama, kad tūkstančiai Albanijos piliečių atvyksta į Prancūziją prašyti prieglobsčio. Tvirtinama, kad jie atvyksta be vizos ir reikalauja pabėgėlio statuso suteikimo, bet dažniausiai tokie reikalavimai atmetami.¹⁴⁹ Albanai yra antra didžiausia nacionalinė grupė, kuri teikia daugiausia paraiškų gauti prieglobstį ES (iš viso 9,683 paraiškų iš kurių 8.4% buvo priimtos).¹⁵⁰ Be to, Prancūzijos prezidentas išreiškė tokią savo poziciją Albanijos atžvilgiu: „Kaip man paaiškinti savo rinkėjams, kad su Albanija ES ministrai nori pradėti stojimo derybas dėl šios šalies pažangos, bet neįvertina fakto, kad iš Albanijos atkeliauja daugiausia prieglobsčio prašančių žmonių?“¹⁵¹

Taigi, matoma, kad Prancūzijai Vakarų Balkanų regionas neatneša didelės ekonominės naudos, be to, iš Albanijos į ES migruoja nemaža dalis gyventojų, kurių dalis prašo prieglobsčio Prancūzijoje.

Iš Eurobarometro apklausos duomenų (4 diagrama) matyti, kad Prancūzijos gyventojai plėtrai nepritarė tiek 2018 metais t.y. prieš veto, tiek 2019-2020 metais jau po E. Macron išsakytos neigiamos nuomonės tolimesniam plėtros procesui į Vakarų Balkanų regioną.

¹⁴⁶ OEC, „France and Albania trade“. 2019. Prieiga per: <<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/fra/partner/alb>> [Žiūrėta 2021 03 10].

¹⁴⁷ Federal Foreign Office, „Germany and Albania: Bilateral Relations“. 2021. Prieiga per: <<https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/laenderinformationen/albanien-node/albania/229546>> [Žiūrėta 2021 03 10].

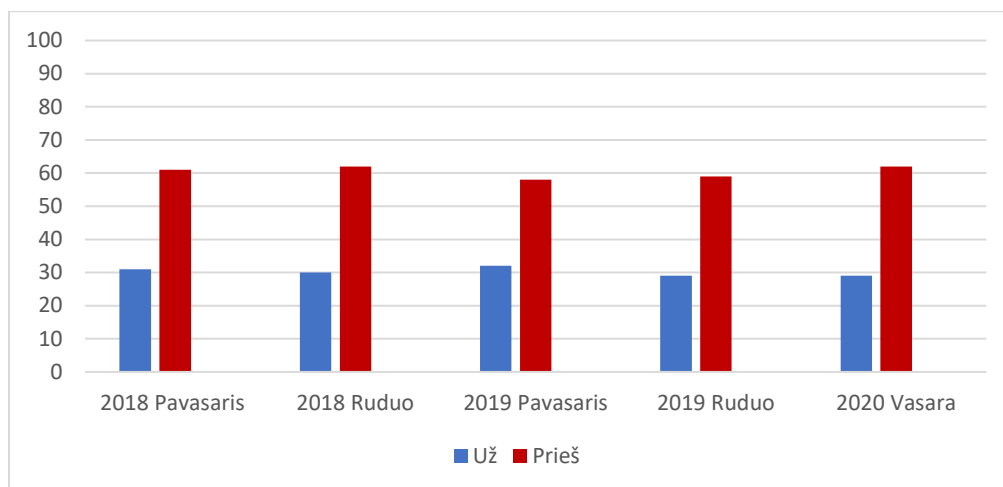
¹⁴⁸ OEC, „Germany and North Macedonia trade“. 2019. Prieiga per: <<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/deu/partner/mkd>> [Žiūrėta 2021 03 10].

¹⁴⁹ EURACTIV Network, „Western Balkans: EPP’s think tank says France ‘damages’ EU interests“. 2019. Prieiga per: <<https://www.euractiv.com/section/politics/news/western-balkans-epps-think-tank-says-france-damages-eu-interests/>> [Žiūrėta 2021 03 10].

¹⁵⁰ Łukasz Jurchyszyn, „The Significance of France’s Opposition to EU Enlargement to North Macedonia and Albania“. The Polish Institute of International Affairs. 2019. Prieiga per: <<https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=869580>> [Žiūrėta 2021 04 21].

¹⁵¹ Orlando Crowcroft ir Dena Ristani, „Albania is no closer to joining the EU. Its leaders might prefer it that way“. 2021. Prieiga per: <<https://www.euronews.com/2021/04/23/albania-is-no-closer-to-joining-the-eu-its-leaders-might-prefer-it-that-way>>. [Žiūrėta 2021 05 06].

4 diagrama. Prancūzijos gyventojų parama plėtrai¹⁵²

Tačiau kyla klausimas, ar Prancūzijos piliečių nepritiriamas tolimesnei plėtrai tiesiogiai siejasi su nepritirimu Albanijos ir Šiaurės Makedonijos prisijungimu prie ES.

Christine Hübner et al. atlikti tyrimai parodė, kad daugumai Prancūzijos piliečių plėtra į Vakarų Balkanus nėra labai svarbus klausimas. Trys iš keturių žmonių Prancūzijoje mano, kad tai nelabai ar visiškai nepaveiktų jų gyvenimo, net jei ne tik Albanija su Šiaurės Makedonija bet ir Bosnija ir Hercegovina, Kosovas, Juodkalnija ir Serbija prisijungtų prie ES. Tačiau Prancūzijos visuomenėje plačiai paplitusi opozicija tolesnei ES plėtrai, nes vyrauja susirūpinimas Europos sanglauda, neigiami ankstesnių plėtros etapų vertinimai, rūpinamasi ES ateitimi ir tam tikru mastu Prancūzijos vaidmeniu ES. Tiksliau, Prancūzijos piliečiams rūpi ekonominis plėtros poveikis, darbo jėgos migracija ir darbo vietos Prancūzijoje, stabilumas ir taika visoje ES. Tyrimas taip pat parodė, kad Prancūzams svarbi šalies reprezentacija ir kontrolė Sąjungoje.¹⁵³

Kaip matoma tolimesnės plėtros klausimą Prancūzijos piliečiai vertina neigiamai ir tai nėra tiesiogiai susiję su Vakarų Balkanų šalimis. Apskritai, argumentai dėl nenoro priimti naujas šalis į ES pasireiškia per baimes, kad ES yra nepasiruošusi ir kad nukentės Prancūzijos ekonominė padėtis. Tačiau matoma, kad šios šalies piliečiams rūpi Prancūzijos reprezentacija ES ir kontrolė Sąjungoje. Tai gali paaiškinti Prancūzijos vyriausybės norą paskelbti oficialų dokumentą dėl

¹⁵² Standard Eurobarometer, „France“ 2018-2020. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/standard/survey/2262>> [žiūrėta 2021 01 10].

¹⁵³ Christine Hübner et al., „It’s the EU, not Western Balkan enlargement. French public opinion on EU membership of the Western Balkans“. *Open Society European Policy Institute*, 2021.

metodologijos atnaujinimo, nes, kaip minėta anksčiau, EK atnaujino metodiką pagal Prancūzijos oficialiame dokumente pateiktus siūlymus.

Tačiau tai tik dalinai paaiškina Prancūzijos veto.

Eurobarometro duomenimis, Prancūzijos piliečiai mano, kad viena svarbiausių problemų šalyje yra imigracija. Apžvelgus 2018-2020 metų duomenis buvo matoma, kad imigracija yra tarp penkių svarbiausių klausimų valstybėje. Taip pat, dauguma apklaustųjų teigė, kad imigracija (apklausoje nuo 2018 pavasario apklausos iki pat 2020 metų vasaros) yra pati svarbiausia problema su kuria visa Sąjunga susiduria šiuo metu.¹⁵⁴

Ifop 2019 metų duomenimis, 60 procentų respondentų teigia, kad būtent šiais laikais nėra įmanoma priimti naujų imigrantų, nes ES ir taip kankinama vertybinių skirtumų. Prancūzijos piliečiai baiminasi, kad įvykus ES plėtrai gali kilti nauja imigracijos banga.¹⁵⁵ Taigi matoma, kad imigracija piliečiams yra svarbus klausimas dėl kurio diskutuojama ir nepritarimas tolimesnei plėtrai tiesiogiai nesisieja su Albanijos ir Šiaurės Makedonijos prisijungimu prie ES. Prancūzijos piliečiai labiau baiminasi dėl imigracijos ne tik į Prancūziją bet ir į ES.

Reikia įvertinti ir tai, kad per šalyje vykusius protestus (prasidėjusius 2018 metų spalio mėnesį) Prancūzijos prezidento populiarumas krito ir pagrindinės konkurentės artėjančiuose 2022 metų prezidento rinkimuose Marine Le Pen populiarumas augo. Marine Le Pen pozicija imigracijos atžvilgiu buvo gerokai griežtesnė nei dabartinio Prancūzijos prezidento. Be to ji ir jos vadovaujama partija „Rassemblement national“ yra priešiška nusiteikę migrantų atvykstančių iš Islamiškų valstybių atžvilgiu. Kadangi Le Pen šansai patekti į antrą prezidento rinkimų turą yra gana dideli ir Prancūzijos prezidento populiarumas vis krenta (5 diagrama), plėtros klausimas buvo politizuotas.¹⁵⁶

Kaip minėta, 2019 metų spalį Prancūzija vetavo Albanijos ir Šiaurės Makedonijos stojimo derybų pradžia. Jau 2019 metų lapkričio mėnesį Prancūzijos prezidento vyriausybė pristatė naują imigracijos politiką, skirtą atgrasyti asmenis nuo nelegalios migracijos ir nukreipti kvalifikuotus

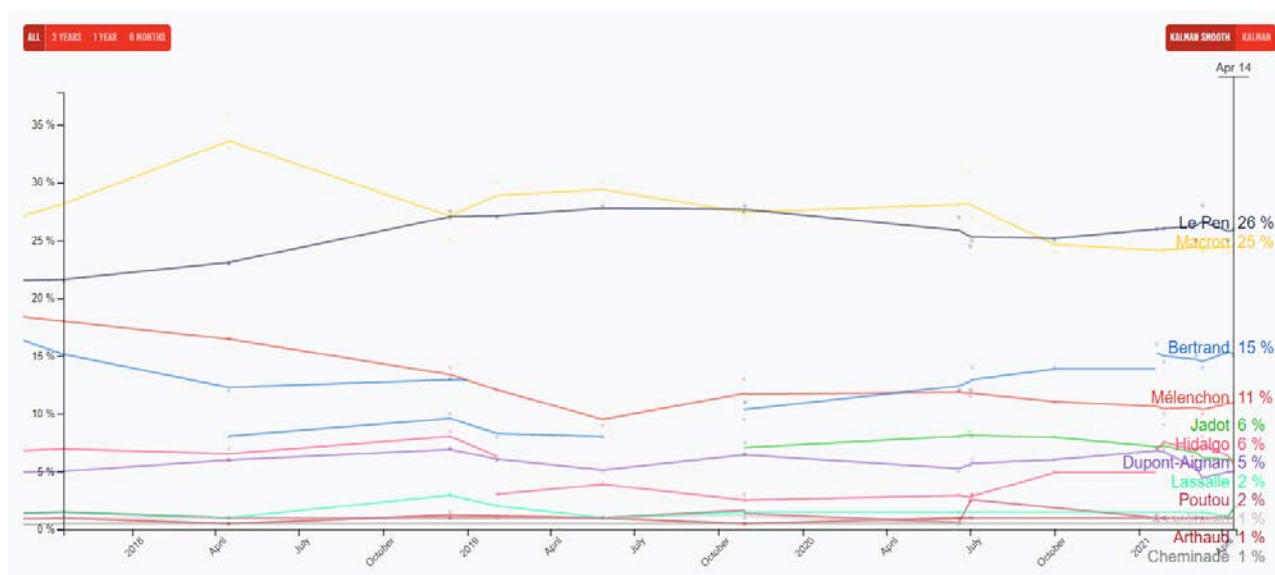
¹⁵⁴ Standard Eurobarometer, „France“ 2018-2020. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/standard/survey/2262>> [žiūrėta 2021 01 10].

¹⁵⁵ Łukasz Jurczyk, „The Significance of France’s Opposition to EU Enlargement to North Macedonia and Albania“. The Polish Institute of International Affairs. 2019. Prieiga per:< <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=869580> > [žiūrėta 2021 04 21].

¹⁵⁶ Politico, „France — 2022 presidential election voting intention“. 2021. Prieiga per:< France — 2022 presidential election voting intention“. [žiūrėta 2021 03 05].

užsienio darbuotojus įmonėms, kurioms jų reikia. Dabartinis Prancūzijos prezidentas ne tik griežtina poziciją dėl migrantų atvykstančių iš valstybių, kuriose pagrindinė religija yra Islamas t.y. Albaniją¹⁵⁷ bet ir vetuoja dalinai islamišką Šiaurės Makedoniją¹⁵⁸. Tai vidaus politika „pridengta“, kaip ES užsienio politika, kaip teigia tyrėja Judy Dempsey.¹⁵⁹

5 diagrama. 2022 m. Prancūzijos prezidento rinkimų reitingai (2018 metai -2021 metų balandis)¹⁶⁰

Apibendrinant galima teigti, kad Prancūzija priešišškai nusiteikusi prieš tolimesnę plėtrą, bet piliečiams svarbu ne kokia valstybė prisijungs prie ES, bet migracija tiek ES tiek Prancūzijoje.

¹⁵⁷ European Commission, „Albania. Population: Demographic Situation, Languages and Religions“. 2020. Prieiga per: < https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions_en >. [Žiūrėta 2021 03 23].

¹⁵⁸ European Commission, „North Macedonia. Population: Demographic Situation, Languages and Religions“. 2020. Prieiga per: < https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/republic-north-macedonia/population-demographic-situation-languages-and-religions_en > [Žiūrėta 2021 03 23].

¹⁵⁹ Judy Dempsey, „Judy Asks: Is Macron Europe’s New Foreign Policy Leader?“. 2019. *Carnegie Europe*. Prieiga per: < <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/80042> > . [Žiūrėta 2021 03 23].

¹⁶⁰ Politico, „France — 2022 presidential election voting intention“. 2021. Prieiga per: < <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/france/> >. [Žiūrėta 2021 05 03].

Kadangi E. Macron populiarumas krito Prancūzijoje vykus protestams, o jo pagrindinės konkurentės jau kitais metais vyksiančiuose prezidento rinkimuose kilo, veto galėjo įvykti dėl to, kad norima prisitraukti naujų rinkėjų ir pasididinti populiarumą.

3.3.2. Bulgarijos vidaus politikos veto priežasčių nagrinėjimas

Viena iš priežasčių, kodėl Bulgarija reiškė palaikymą Vakarų Balkanams buvo ta, kad plėtra buvo matoma, kaip pagrindinis stabilumo ir klestėjimo pagrindas Bulgarijos kaimynystėje. Taip pat, palaikymas apibūdinamas, kaip noras būti apsuptai kitų ES šalių. Iki pat veto, Bulgarijoje nebuvo reikšmingo veikėjo, kuris būtų nusiteikęs prieš plėtrą. Teigiama, kad buvo politinis ir visuomenės sutarimas dėl paramos Balkanų stojimui. Net nacionalistinės partijos, linkusios išnaudoti skirtumus politiniams tikslams ir neigiamai vertinančios Turkijos narystės ES perspektyvą, nebuvo nusiteikusios prieš regiono europinę integraciją.¹⁶¹

2018 metais su Šiaurės Makedonija buvo pasirašyti du istoriniai susitarimai. Vienas su Graikija dėl Šiaurės Makedonijos vardo keitimo. Kitas su Bulgarija dėl istorinių nesutarimų.¹⁶²

2018 metų susitikime Sofijoje, Bulgarijos Ministras pirmininkas B. Borissov teigė, kad ES šalys narės neturi bijoti ES plėtros. 2019 metais Vakarų Balkanų aukščiausio lygio susitikime liepos mėnesį, Bulgarijos Užsienio reikalų ministrė E. Zakharieva pareiškė, kad sulaukta teigiamų vertinimų dėl Albanijos ir Šiaurės Makedonijos pažangos norint pradėti stojimo derybas. Ji tikėjosi, kad stojimo derybos su šiomis šalimis prasidės ne vėliau, kaip 2019 metų spalio mėnesį. Ministrė pridūrė, kad tai bus simboliškas pirmininkavimo Berlyno procesui vedimas, nes Bulgarija ir Šiaurės Makedonija palaiko draugiškus santykius.¹⁶³

Tačiau 2020 metų spalio mėnesį Bulgarija išplatino savo oficialią poziciją kitoms ES šalims narėms. Viename iš dokumentų buvo nurodyta, kad Bulgarija 2018 metų rugpjūtį pasirašė sutartį su Šiaurės Makedonija, bet sutarties vykdymas stagnuoja. Dokumente įvardytos priežastys

¹⁶¹ Marin Lessenski, „Bulgaria“ Kn. Rosa Balfour ir Corina Stratulat (sud.), *EU member states and enlargement towards the Balkans*. EPC issue paper nr. 79, 2015, 143-155.

¹⁶² Sarantis Michalopoulos, „Commission calls for ‘good faith’ in Greece-Bulgaria deals with North Macedonia“. 2020. Prieiga per: <<https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/commission-calls-for-good-faith-in-greece-bulgaria-deals-with-north-macedonia/>> [žiūrėta 2021 05 06].

¹⁶³ Emina Muminović, „Dimitrov and Zaharieva: North Macedonia and Bulgaria to organise next summit of the Berlin Process“. 2019. Prieiga per: <<https://europeanwesternbalkans.com/2019/07/04/dimitrov-north-macedonia-and-bulgaria-to-organise-next-summit-of-the-berlin-process/>> [žiūrėta 2021 01 30].

dėl kurių buvo pasirašyta sutartis. Priežastys yra susijusios su bendra kultūra, bendrų etninių ir lingvistinių šaknų neigimu ir nepagrįstų pretenzijų į Makedoniečių mažumą Bulgarijoje.¹⁶⁴

2020 metų lapkričio mėnesį Bulgarijos vyriausybė oficialiai paskelbė, kad vetuos Šiaurės Makedonijos stojimo derybų pradžia. Ji nori, kad Šiaurės Makedonija pripažintų Bulgariškas šaknis makedonų kalboje, paskelbtų, kad pavadinimas *Šiaurės Makedonija* reiškia tik Šiaurės Makedonijos teritoriją Respublikoje, atsisakytų bet kokių pretenzijų dėl makedonų mažumos Bulgarijoje ir nutrauktų antibulgarišką retoriką.¹⁶⁵ Šis veto buvo patvirtintas jau tų pačių metų gruodį.¹⁶⁶

Bulgarijos veto sulaukė kritikos. Pirma, veto vertinamas, kaip netikėtumas, nes per pastaruosius dvejus metus iki veto Bulgarija skatino kuo greičiau pradėti stojimo derybas ypač tuo metu, kai 2018 metais nuo sausio iki birželio pirmininkavo ES Tarybai. Antra, atsižvelgiama ir į tai, kad plėtros procesu metu ginčai dėl šalių istorijos yra tabu, nes taip kišamasi į Šiaurės Makedonijos vidaus reikalus ir kvestionuoja šalies teisę į apsisprendimą.¹⁶⁷

Apibendrinant Bulgarijos veto galima teigti, kad Bulgarija, kurį laiką rėmusi Vakarų Balkanų prisijungimą prie ES, savo veto priežastis įvardija, kaip nesutarimus su Šiaurės Makedonija dėl kultūros.

Eurobarometro duomenys rodo (6 diagrama), kad Bulgarijos piliečiai palaiko tolimesnę ES plėtrą. Palaikymas nuo 2018 metų pavasario vis augo. Vadinasi piliečiai neprieštarauja tolimesnei ES plėtrai.

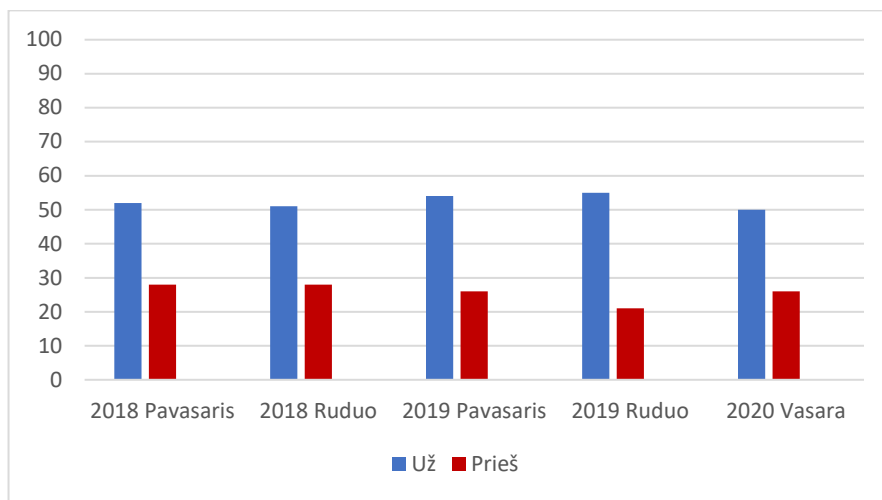
¹⁶⁴ Jacopo Barigazzi, Bulgaria threatens to veto North Macedonia's EU talks". 2020. Prieiga per: <<https://www.politico.eu/article/bulgaria-threatens-veto-on-north-macedonia-accession/>> [Žiūrėta 2021 01 30].

¹⁶⁵ Goran Buldioski ir Vessela Tcherneva, „How to advance a European solution to Bulgaria's and North Macedonia's dispute“. 2020. Prieiga per: <<https://ecfr.eu/article/how-to-advance-a-european-solution-to-bulgarias-and-north-macedonias-dispute/>> [Žiūrėta 2021 01 30].

¹⁶⁶ Šiaurės Makedonijos vyriausybė, „Bulgaria confirms its Veto, European values and expectations of our citizens have been betrayed - North Macedonia will continue to build good neighborly relations and implement European standards“. 2020. Prieiga per: <<https://vlada.mk/node/23577?ln=en-gb>> [Žiūrėta 2021 03 05].

¹⁶⁷ Goran Buldioski ir Vessela Tcherneva, „How to advance a European solution to Bulgaria's and North Macedonia's dispute“. 2020. Prieiga per: <<https://ecfr.eu/article/how-to-advance-a-european-solution-to-bulgarias-and-north-macedonias-dispute/>>. [Žiūrėta 2021 01 30].

6 diagrama. Bulgarijos gyventojų parama plėtrai¹⁶⁸

Tačiau Bulgarijos piliečiai neigiamai nusiteikę prieš Šiaurės Makedonijos prisijungimą prie ES. 2019 metų lapkričio apklausos duomenys parodė, kad 57,9 procento apklaustųjų teigė, kad yra labai svarbu išspręsti nesutarimus su Šiaurės Makedonija ir nėra taip svarbu, ar Šiaurės Makedonija taps ES nare ar ne.¹⁶⁹

Taigi, ne vien kultūra, istorija ir kalba buvo Bulgarijos veto priežastis. Bulgarijoje kilo antikorupecijos protestai. Vyriausybė siekė surinkti nacionalistinių pažiūrų rinkėjų paramą prieš artėjančius rinkimus, kurie vyko 2021 metų balandžio mėnesį.¹⁷⁰

Aptariant rinkimus, Bulgarijos politinėje arenoje matomas nuolatinis ministro pirmininko Boiko Borissov ir Bulgarijos prezidento Rumen Radev konfliktas, kaip dviejų rinkiminėse apklausose pirmaujančių politinių partijų akistata: valdančioji konservatyvi GERB partija (Bulgarijos piliečiai už Europos plėtrą) prieš opozicinę BSP (Bulgarijos socialistų partija) partiją,

¹⁶⁸ Standard Eurobarometer, „Bulgaria“ 2018-2020. Prieiga per: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/standard/surveyky/2262> [žiūrėta 2021 01 10].

¹⁶⁹ Петя Стоянова, „Само 8% от българите са за безусловна подкрепа на Северна Македония в ЕС“ 2019. Prieiga per: <https://www.investor.bg/ikonomika-i-politika/332/a/samo-8-ot-bylgarite-sa-za-bezuslovna-podkrepa-na-severna-makedoniia-v-es-315913/> [žiūrėta 2021 04 28].

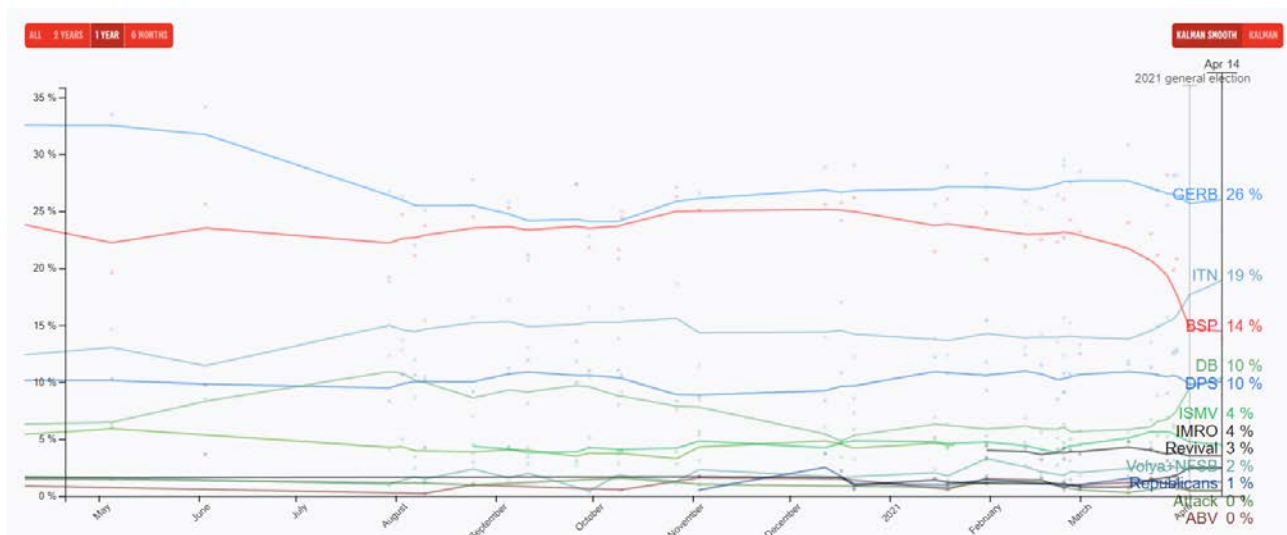
¹⁷⁰ Luke Vacigalupo ir George Kyris, „'Cultural Vetoes' - a new threat to EU accession“. 2021. Prieiga per: <https://euobserver.com/opinion/150936> [žiūrėta 2021 02 11].

palaikiusią prezidentą Radev prezidento rinkimuose. Be to, iš septynių partijų, kurioms buvo pranašaujamas patekimas į parlamentą, trys viešai pasisakė prieš Borissov ir jo vyriausybę.¹⁷¹

Valdančiosios partijos GERB populiarumas smuko būtent tada, kai prasidėjo antikurpcijos protestai (7 diagrama)¹⁷², o pagrindinės konkurentės BSP reitingas kilo. GERB reitingai pradėjo kilti jau kalbant apie veto Šiaurės Makedonijos stojimo derybų į ES pradžiai.

2021 metų balandį vykusiuose rinkimuose B. Borissov partija GERB surinko daugiausiai balsų rinkimuose t.y. surinko 26.18 procento balsų ir gavo 75 vietas Parlamente.¹⁷³

7 diagrama. Bulgarijos partijų reitingai (2020 metų gegužė- 2021 metų balandis)¹⁷⁴

¹⁷¹ Valerie Hopkins, „Borisov faces rising anti-establishment vote in Bulgaria elections“. Prieiga per:<<https://www.ft.com/content/6fc187e8-e74b-4131-bac1-cf153b56cc80>>. [Žiūrėta 2021 05 05].

¹⁷² Euronews, „Bulgaria protests enter 100th consecutive day as demonstrators denounce widespread corruption“. 2020. Prieiga per:<<https://www.euronews.com/2020/10/17/bulgaria-protests-enter-100th-consecutive-day-as-demonstrators-denounce-widespread-corrupt>> [Žiūrėta 2021 05 06].

¹⁷³ Georgi Gotev, „Outgoing Bulgarian PM Borissov puts forward diplomat for successor“. 2021. Prieiga per:<<https://www.euractiv.com/section/elections/news/outgoing-bulgarian-pm-borissov-puts-forward-diplomat-for-successor/>>. [Žiūrėta 2021 04 29].

¹⁷⁴ Politico, „Bulgaria — 2021 general election“. 2021. Prieiga per:<<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/bulgaria/>>. [Žiūrėta 2021 04 20].

Apibendrinant Bulgarijos išsakytas veto priešastis ir vidaus politiką galima teigti, kad Bulgarija veto stojimo derybų pradžia panaudojo savo rinkiminiams tikslams. Nors Bulgarijos piliečiai ir teigiamai vertina tolimesnę ES plėtrą, bet yra neigiamai nusiteikę prieš būtent Šiaurės Makedonijos prisijungimą prie ES. Piliečiams svarbu, kad prieš Šiaurės Makedonijos įstojimą į ES būtų išspręsti kultūriniai ginčai. Taigi, valdančioji GERB partija, kurios populiarumas krito dėl protestų šalyje, pasinaudojo veto pakelti savo reitingams ir gauti daugiau palaikymo iš rinkėjų. Galiausiai GERB partija iškovojo daugiausia balsų parlamente.

Apžvelgus Prancūzijos ir Bulgarijos vidaus politiką galima teigti, kad antroji iškelta hipotezė darbe pasitvirtina. Šalys vetavo stojimo derybų pradžia, nes baiminamasi dėl neigiamų padarinių šalių vidaus politikoje. Prancūzijoje bijoma, kad nevetuojant Vakarų Balkanų šalių stojimo derybų pradžios, neigiamai prieš tolimesnę plėtrą ir imigraciją nusiteikę Prancūzijos piliečiai nepalaikys E. Macron 2022 metais vyksiančiuose rinkimuose. Bulgarijoje piliečiai neigiamai nusiteikę prieš Šiaurės Makedonijos įstojimą į ES kol abi šalys neišspręs kultūrinių ginčų. Valdančioji partija panaudojo savo veto pasikelti reitingams, nes šalyje vykę protestai neigiamai atsiliepė valdančiosios partijos populiarumui.

IŠVADOS

Šiame magistro darbe buvo atsakoma į iškeltą klausimą: kodėl būtent Prancūzija ir Bulgarija per pastaruosius dvejus metus pradėjo stabdyti ES plėtros procesą?

Norint atsakyti į šį klausimą buvo apžvelgta akademinė literatūra susijusi su Europos integracijos ir dezintegracijos teorijomis tam, kad būtų galima paaiškinti kintamuosius, kurie paaiškintų vetuojančių valstybių paskatas stabdyti plėtros procesą. Taip pat, magistro darbe buvo apžvelgtas ES plėtros proceso mechanizmas.

Buvo remiamasi F. Schimmelfennig, T. A. Börzel, A. L. Dimitrova akademiniiais straipsniais norint geriau išanalizuoti ES vidaus ir išorės integracijos pajėgumus. Postfunkcionalizmo teorijos analizei pasitelkta L. Hooghe ir G. Marks akademinė literatūra.

Norint aprašyti ir išanalizuoti Vakarų Balkanų kelio į ES chronologiją, bei Prancūzijos bei Bulgarijos veiksmus, kai kalbama apie plėtros procesą, buvo pasitelkti populiariausi politiniai naujienų portalai tokie kaip, politico.eu, euobserver.com, Financial Times, The Economist, European Western Balkans, Euronews, European Council on foreign relations, Euractiv, Deutsche Welle .

Taip pat, analizei pasitelkti EK vertinimai kartu su Freedom House demokratijos vertinimais, the Bertelsmann Transformation Index valdymo įvertinimais ir OECD duomenimis ekonominiam vystymuisi įvertinti.

Remiantis ES integracijos ir dezintegracijos teorijomis, šiame darbe buvo iškeltos ir patikrintos dvi hipotezės.

Pirma— veto įvyko todėl, nes baiminamasi, kad priėmus daugiau valstybių į ES, bus sunkiau priimti sprendimus, todėl ES veikla bus mažiau efektyvi. Ši hipotezė iškelta pasitelkiant F. Schimmelfennig ES integracijos pajėgumų sampratą.

Išanalizavus ES išorės ir vidaus pajėgumus prieita prie išvados, kad pirmoji darbe iškelta hipotezė nepasitvirtina dėl ES vidaus integracijos pajėgumo. Išsiaiškinta, kad ES yra pajėgi priimti naujas valstybes nares ir plėtra nestabdo gilinimo. Šiaurės Makedonija ir Albanija yra vertinamos, kaip pilnai nepasiruošusios, bet darančios reformas. Derybų su Šiaurės Makedonija ir Albanija pradžia galėtų tapti papildomu postūmiu joms tęsti reformas, kurios yra būtinos norint pasiruošti įstojimui į ES.

Antra iškelta hipotezė— veto įvyko, nes baiminamasi dėl neigiamų padarinių šalių vidaus politikoje ypač kai kalbama apie rinkimų pralaimėjimą, politikų populiarumą šalyje. Ši hipotezė iškelta iš Hooghe ir Marks postfunkcionalizmo teorijos, kurioje dažniausiai nagrinėjamas vidaus politikoje vykstančių procesų poveikis Europos integracijai, bet šiame darbe buvo analizuojamas poveikis ES plėtros procesui. Išnagrinėjus Prancūzijos ir Bulgarijos vidaus politikoje vykstančius procesus buvo pastebėta, kad antroji iškelta hipotezė darbe pasitvirtino. Galima teigti, kad veto įvyko todėl, nes baiminamasi dėl neigiamų padarinių šalių vidaus politikoje.

Pavyzdžiui, Prancūzijoje piliečiai neigiamai nusiteikę tolimesnės ES plėtros atžvilgiu, nes bijo neigiamų migracijos padarinių. Prancūzijos prezidento populiarumas smuko dėl šalyje vykusių protestų, o jo pagrindinės konkurentės 2022 metais vyksiančiuose prezidento rinkimuose kilo. Veto Vakarų Balkanų valstybių stojimo derybų į ES pradžia blokavimas E. Macron padėjo užsitikrinti paramą tų rinkėjų, kurie nepitaria naujų šalių prisijungimui prie ES būtent dėl migracijos baimės. Be to, metodikos atnaujinimas Prancūzijos prezidentui padėjo parodyti Prancūzijos pozicijos svarbą ES plėtros procese. Kaip parodė apklausų duomenys, Prancūzijos piliečiams svarbu Prancūzijos matomumas Sąjungoje.

Analizuojant Bulgarijos atvejį matoma, kad Bulgarijos piliečiai pasisako prieš Šiaurės Makedonijos prisijungimą prie ES bent jau iki tol, kol nebus išspręsti kultūriniai ginčai su šia valstybe. Nors iki pat 2020 metų rudens Bulgarijos valdantieji palaikė Šiaurės Makedoniją ir jos kelią į ES, bet 2020 metų vasarą šalyje prasidėję protestai dėl korupcijos lėmė valdančiosios partijos GERB reitingų kritimą. Bulgarijai vetavus stojimo derybų pradžia, valdančiosios partijos reitingas kilo. Jau 2021 metų balandį GERB surinko daugiausia balsų per parlamento rinkimus.

Šio magistro darbo trūkumas yra Danijos ir Olandijos veto priešasčių nenagrinėjimas. Tai galėtų būti tolimesnių tyrimų kryptis. Šiame magistro darbe buvo matoma, kad vidaus politika ir rinkimai yra labai svarbus veiksnys lemiantis net plėtros proceso sustabdymą. Taigi, būtų galima ir toliau tirti valstybių pasipriešinimą plėtrai būtent per vidaus politikos prizmę pritaikant postfunkcionalizmo teoriją, kurios, kaip jau minėta, toks taikymas yra retas.

LITERATŪROS SARAŠAS

1. Albanijos vyriausybės oficialus puslapis. Prieiga per: <<http://albania.al/>> [Žiūrėta 2021 03 05].
2. Bacigalupo, Luke ir George Kyris, „'Cultural Vetoes' - a new threat to EU accession“. 2021. Prieiga per: <<https://euobserver.com/opinion/150936>> [Žiūrėta 2021 02 11].
3. Barigazzi, Jacobo „Bulgaria threatens to veto North Macedonia's EU talks“. 2020. Prieiga per: <<https://www.politico.eu/article/bulgaria-threatens-veto-on-north-macedonia-accession/>> [Žiūrėta 2021 01 30].
4. Bélanger, Marie-Eve ir Frank Schimmelfennig, „Rebordering Europe: external boundaries and integration in the European Union“. *Journal of European Public Policy*, 2021.
5. Bertelsmann Transformation Index. Prieiga per : <<https://www.bti-project.org/en/home.html?&cb=00000>> [Žiūrėta 2021 04 25].
6. Börzel A. Tanja, et Al., „European Union enlargement and integration capacity: concepts, findings, and policy implications“. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 2017, 157-176.
7. Börzel, Tanja A. ir Ulrich Sedelmeier, „Larger and More Law Abiding? The Impact of Enlargement on Compliance in the European Union“. *Maximizing the integration capacity of the European Union: Lessons of and prospects for enlargement and beyond*, No. 19, 2016.
8. BTI, „Albania Country Report 2020“ 2020. Prieiga per: <<https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-ALB-2020.html#pos0>>. [Žiūrėta 2021 05 05].
9. BTI, „North Macedonia Country Report 2020“. 2020. Prieiga per: <<https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-MKD.html#pos0>>. [Žiūrėta 2021 05 05].
10. Buldioski, Goran ir Vessela Tcherneva, „How to advance a European solution to Bulgaria's and North Macedonia's dispute“. 2020. Prieiga per: <<https://ecfr.eu/article/how-to-advance-a-european-solution-to-bulgarias-and-north-macedonias-dispute/>>. [Žiūrėta 2021 01 30].
11. Bulgarijos vyriausybės oficialus puslapis. Prieiga per: <<https://www.gov.bg/en>>. [Žiūrėta 2021 03 05].
12. Casert, Raf „EU focuses on Balkans for enlargement after Brexit“ 2020. Prieiga per: <<https://apnews.com/article/9b9289182fbd9401ee81434da218357>>. [Žiūrėta 2021 03 01].

13. Chiodi, Luisa „On the eve of the Sofia Summit between the EU and the Western Balkans, an analysis of Italy's role in the enlargement process“. 2018. <
<https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Balkans/Western-Balkans-EU-Integration-Why-Italy-should-take-the-lead-187984> > [Žiūrėta 2021 01 30].
14. Dempsey, Judy „Judy Asks: Is Macron Europe’s New Foreign Policy Leader?“. 2019. *Carnegie Europe*. Prieiga per:< <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/80042>> . [Žiūrėta 2021 03 23].
15. Deutsche Welle. Prieiga per :<<https://www.dw.com/>>[Žiūrėta 2021 01 30].
16. Dimitrova, Antoaneta ir Elitsa Kortenska, „Enlargement as foreign policy in the Western Balkans: Has it reached its limits?“. 2019. Prieiga per:<https://www.researchgate.net/publication/336916517_Enlargement_as_foreign_policy_in_the_Western_Balkans_Has_it_reached_its_limits>. [Žiūrėta 2021 03 27].
17. Eisl, Andreas „FRANCE’S QUESTIONABLE ARGUMENTS AGAINST EU ENLARGEMENT“. Prieiga per:<<https://institutdelors.eu/en/publications/frances-questionable-arguments-against-eu-enlargement-2/> > [Žiūrėta 2021 05 06].
18. Élysée, „Sommet Union européenne - Balkans occidentaux à Sofia en Bulgarie“. 2018. Prieiga per:<<https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/05/18/sommet-union-europeenne-balkans-occidentaux-a-sofia-en-bulgarie> > [Žiūrėta 2021 03 01].
19. Emerson, Michael et al., „Balkan and Eastern European Comparisons. Building a New Momentum for the European integration of the Balkan and Eastern European associated states“. 2021. CEPS.
20. ESI Report, „Hamster in the Wheel. Credibility and EU Balkan policy“ 2020. European Stability Institute.
21. EUobserver, „Balkans row to hit EU summit after French veto“. 2019. <<https://euobserver.com/enlargement/146287> > [Žiūrėta 2020 03 04].
22. EUobserver. Prieiga per:<<https://euobserver.com/>>[Žiūrėta 2021 03 05].
23. EURACTIV Network, „Western Balkans: EPP’s think tank says France ‘damages’ EU interests“. 2019. Prieiga per: <<https://www.euractiv.com/section/politics/news/western-balkans-epps-think-tank-says-france-damages-eu-interests/> > [Žiūrėta 2021 03 10].
24. Euractiv. Prieiga per :< <https://www.euractiv.com/>>[Žiūrėta 2021 03 05].

25. Euronews, „North Macedonia: PM criticises Bulgaria’s veto of EU membership talks“. 2020. Prieiga per: <<https://www.euronews.com/2020/12/09/north-macedonia-pm-criticises-bulgaria-s-veto-of-eu-membership-talks>>. [Žiūrėta 2020 11 30].
26. Euronews, „The Brief: Western Balkans - a test for the EU's expansion appetite“. 2019. <<https://www.euronews.com/2019/05/31/the-brief-western-balkans-a-test-for-the-eu-s-expansion-appetite>> [Žiūrėta 2021 01 30].
27. Euronews. Prieiga per: <<https://www.euronews.com/>>. [Žiūrėta 2021 03 05].
28. European Commission, “Albania 2020 report”. 2020. Prieiga per: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/albania_report_2020.pdf> [Žiūrėta 2021 05 02].
29. European Commission, “North Macedonia 2019 report”. 2019. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-north-macedonia-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 05 02].
30. European Commission, “North Macedonia 2020 report”. 2019. Prieiga per: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/COUNTRY_20_1795> [Žiūrėta 2021 05 02].
31. European Commission, „Albania 2019 report“. 2019. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/20190529-albania-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 01 30].
32. European Commission, „Albania report 2020“. 2020. Prieiga per: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/albania_report_2020.pdf> [Žiūrėta 2021 01 30].
33. European Commission, „Albania. Population: Demographic Situation, Languages and Religions“. 2020. Prieiga per: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions_en>. [Žiūrėta 2021 03 23].
34. European Commission, „North Macedonia 2019 report“. 2019. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-north-macedonia-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 01 30].

35. European Commission, „North Macedonia 2019 report“. 2019. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-north-macedonia-report.pdf>> [Žiūrėta 2021 01 30].
36. European Commission, „North Macedonia. Population: Demographic Situation, Languages and Religions“. 2020. Prieiga per: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/republic-north-macedonia/population-demographic-situation-languages-and-religions_en> [Žiūrėta 2021 03 23].
37. European Commission, „North Macedonia“. <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/north-macedonia_en> [Žiūrėta 2020 03 04].
38. European Commission, „Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Andrej Plenković, Prime Minister of Croatia, following the EU-Western Balkans Zagreb Summit“. 2020. Prieiga per :<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_825>. [Žiūrėta 2020 12 10].
39. European Council on foreign relations. Prieiga per:<<https://ecfr.eu/>>. [Žiūrėta 2021 03 05].
40. European parliament, „Qualified majority voting in foreign and security policy Pros and Cons“. 2021. Prieiga per:<[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/659451/EPRS_BRI\(2021\)659451_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/659451/EPRS_BRI(2021)659451_EN.pdf)> [Žiūrėta 2021 01 30].
41. European Parliament, „The Western Balkans“. Prieiga per:<<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/168/the-western-balkans>>. [Žiūrėta 2020 12 10].
42. European Parliament. Think tank. „Qualified majority voting in foreign and security policy: Pros and Cons“. 2021. Prieiga per:<[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2021\)659451](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2021)659451)> [Žiūrėta 2021 03 01].
43. European Western Balkans, „Macron: Negotiations will be opened once there is confidence that the process works“. 2020. Prieiga per:<<https://europeanwesternbalkans.com/2020/02/15/macron-negotiations-will-be-opened-once-there-is-confidence-that-the-process-works/>> [Žiūrėta 2021 01 30].

44. European Western Balkans, „The Economist: EU must show the Balkans they have a chance to join“. 2017. Prieiga per:<<https://europeanwesternbalkans.com/2017/07/14/economist-eu-must-show-balkans-chance-join/>>. [Žiūrėta 2020 12 10].
45. European Western Balkans, „WEF: Four Balkan countries top global ranking with biggest brain drain“. 2020. Prieiga per: <<https://europeanwesternbalkans.com/2020/02/03/wef-four-balkan-countries-top-global-ranking-with-biggest-brain-drain/>> [Žiūrėta 2021 03 01].
46. European Western Balkans. Prieiga per :<<https://europeanwesternbalkans.com/>>[Žiūrėta 2021 03 05].
47. Europos Komisija, „A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans“. 2018. Prieiga per:<https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf> [Žiūrėta 2021 01 30].
48. Europos Komisija, „A gradual transition to more efficient and democratic decision-making in EU tax policy - Questions and Answers“. 2019. Prieiga per :<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_224> [Žiūrėta 2021 01 30].
49. Europos Komisija, „Albanija“. < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/albania_en > [Žiūrėta 2021 03 05].
50. Europos Komisija, „Commission drafts negotiating frameworks for Albania and North Macedonia“. 2020. <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1021 > [Žiūrėta 2021 03 07].
51. Europos Komisija, „Commission launches debate on a gradual transition to more efficient and democratic decision-making in EU tax policy“. 2019. Prieiga per:<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_225 > [Žiūrėta 2021 01 30].
52. Europos Komisija, „Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir Socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui, *Stojimo proceso stiprinimas. Itikima ES perspektyva Vakarų Balkanų šalimis*“. 2020. Prieiga per:<<https://op.europa.eu/de/publication-detail/-/publication/2bf63874-48d2-11ea-b81b-01aa75ed71a1/language-lt/format-pdf>> [Žiūrėta 2021 01 30].
53. Europos Komisija, „Initiative to strengthen the rule of law in the EU“. 2019. Prieiga per:<https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/initiative-strengthen-rule-law-eu_en > [Žiūrėta 2021 01 30].

54. Europos Komisija, „Itikinama plėtros perspektyva ir sustiprintas ES bendradarbiavimas su Vakarų Balkanų regionu“. 2017. Prieiga per: < <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4b5c9e2d-2b27-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/language-lt/format-PDF> > [Žiūrėta 2020 12 21].
55. Europos Komisija, „Revised enlargement methodology: Questions and Answers“. 2020. <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/qanda_20_182> [Žiūrėta 2020 03 04].
56. Europos Komisija, „Šiaurės Makedonija“. < https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/north-macedonia_en > [Žiūrėta 2021 03 05].
57. Europos Komisija, „State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament Plenary“. 2020. Prieiga per:< https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655 > [Žiūrėta 2021 01 30].
58. Europos Komisija. Prieiga per :<<https://ec.europa.eu/> > [Žiūrėta 2021 03 05].
59. Europos Parlamentas, „PROPOSAL FOR A REGULATION OF THE EP AND THE COUNCIL ESTABLISHING THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE (IPA III) COM(2018) 465 / 2021-01“ 2020. Prieiga per:<<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-mff-ipa-iii> > [Žiūrėta 2021 01 30].
60. Europos Parlamentas. Prieiga per: <<https://www.europarl.europa.eu/portal/en> > [Žiūrėta 2021 03 04].
61. Europos Vadovų Taryba, „EU-Western Balkans summit in Sofia, 17 May 2018“ 2018. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/internationalsummit/2018/05/17/#:~:text=The%20EU%2DWestern%20Balkans%20summit%20took%20place%20in%20Sofia%2C%20Bulgaria,Republic%20of%20Macedonia%20and%20Kosovo* > [Žiūrėta 2020 03 05].
62. Europos Vadovų Taryba, „EU-Western Balkans Zagreb summit, 6 May 2020“. 2020. < <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2020/05/06/> > [Žiūrėta 2021 03 05].
63. Europos Vadovų Taryba. Europos Sąjungos Taryba. Prieiga per: <<https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/> > [Žiūrėta 2021 03 05].

64. Eurostat, „EU Member States granted citizenship to over 700 thousand people in 2019“. 2021. Prieiga per: < <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210315-1>>. [Žiūrėta 2021 03 01].
65. Federal Foreign Office, „Germany and Albania: Bilateral Relations“. 2021. Prieiga per: <<https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/laenderinformationen/albanien-node/albania/229546>> [Žiūrėta 2021 03 10].
66. Financial Times, „Emmanuel Macron’s EU accession veto is a historic mistake“. 2018. Prieiga per:<<https://www.ft.com/content/eda39e1e-f3eb-11e9-b018-3ef8794b17c6>> [Žiūrėta 2021 01 30].
67. Financial Times, „Macron warns against hasty EU enlargement“. 2018. Prieiga per:<<https://www.ft.com/content/c09472ce-59cb-11e8-bdb7-f6677d2e1ce8>> [Žiūrėta 2021 01 31].
68. Financial times. Prieiga per :<<https://www.ft.com/>>[Žiūrėta 2021 03 05].
69. Fouéré, Erwan „The EU’s enlargement agenda is no longer fit for purpose“. 2021. Prieiga per:<<https://www.ceps.eu/the-eus-enlargement-agenda-is-no-longer-fit-for-purpose/>> [Žiūrėta 2021 03 15].
70. Freedom House, “Albania“. Prieiga per:<<https://freedomhouse.org/country/albania/freedom-world/2021>>. [Žiūrėta 2021 05 01].
71. Freedom House, “North Macedonia“. Prieiga per:<<https://freedomhouse.org/country/north-macedonia/freedom-world/2020>>. [Žiūrėta 2021 05 01].
72. Freedom House. Prieiga per:<<https://freedomhouse.org/>> [Žiūrėta 2021 04 25].
73. Frontini, Andrea „A view from Italy: Back to the Balkans?“. 2017. Prieiga per<<https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/view-italy-back-balkans-17194>>. [Žiūrėta 2021 01 30].
74. Gateva, Eli „European Union Enlargement Conditionality“. London: Palgrave Macmillan, 2015.
75. Gotev, Georgi “Outgoing Bulgarian PM Borissov puts forward diplomat for successor“. 2021. Prieiga per:< <https://www.euractiv.com/section/elections/news/outgoing-bulgarian-pm-borissov-puts-forward-diplomat-for-successor/>>. [Žiūrėta 2021 04 29].
76. Gotev, Georgi „Von der Leyen locks horns with Macron over EU enlargement“. 2019. Prieiga per:<<https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/von-der-leyen-locks-horns-with-macron-over-eu-enlargement/>>. [Žiūrėta 2021 01 30].

77. Government of the Republic of North Macedonia, „Final Agreement for the Settlement on the Name Issue“. 2018. <https://vlada.mk/node/15057?ln=en-gb>. [Žiūrēta 2020 03 04].
78. Herszenhorn, David M. ir Rym Momtaz, „France outlines proposal to overhaul EU accession process“. 2019. Prieiga per: <<https://www.politico.eu/article/france-outlines-proposal-to-overhaul-eu-accession-process/>> [Žiūrēta 2021 01 30].
79. Herszenhorn, M. David ir Rym Momtaz, „France outlines proposal to overhaul EU accession process“ 2019. Prieiga per: <<https://www.politico.eu/article/france-outlines-proposal-to-overhaul-eu-accession-process/>>
80. Hooghe, Liesbet ir Gary Marks, „A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus“. *British Journal of Political Science*, 2009, 1-23.
81. Hooghe, Liesbet ir Gary Marks, „Grand theories of European integration in the twenty-first century“. *Journal of European Public Policy*, 26(8), 2019, 1113-1133.
82. Hopkins, Valerie „Borisov faces rising anti-establishment vote in Bulgaria elections“. Prieiga per: <<https://www.ft.com/content/6fc187e8-e74b-4131-bac1-cf153b56cc80>>. [Žiūrēta 2021 05 05].
83. Hübner, Christine et al., „IT’S THE EU, NOT WESTERN BALKAN ENLARGEMENT... FRENCH PUBLIC OPINION ON EU MEMBERSHIP OF THE WESTERN BALKANS“. *Open Society European Policy Institute*, 2021.
84. Jachtenfuchs, Markus „Deepening and widening integration theory“. Kn. F. Schimmelfenig ir U. Sedelmeier (sud.), *The Politics of European Union Enlargement*. New York: Routledge, 2005, 279-286.
85. Jurczyszyn, Łukasz „The Significance of France’s Opposition to EU Enlargement to North Macedonia and Albania“. The Polish Institute of International Affairs. 2019. Prieiga per: <https://pism.pl/publications/The_Significance_of_Frances_Opposition_to_EU_Enlargement_to_North_Macedonia_and_Albania> [Žiūrēta 2021 04 21].
86. Kelemen, R. Daniel, Anand Menon ir Jonathan Slapin, „Wider and deeper? Enlargement and integration in the European Union“. *Journal of European Public Policy*, 21(5), 2014, 647-663.
87. Ker-Lindsay, James et Al., „The national politics of EU enlargement in the Western Balkans“. *Southeast European and Black Sea Studies*, 17(4), 2017, 511-522.

88. Kmezić, Marko „Recalibrating the EU’s Approach to the Western Balkans“. *European View*, 19(1), 2020, 54–61.
89. Kuhn, Theresa „Grand theories of European integration revisited: does identity politics shape the course of European integration?“. *Journal of European Public Policy*, 26(8), 2019, 1213-1230.
90. Lessenski, Marin „Bulgaria“ Kn. Rosa Balfour ir Corina Stratulat (sud.), *EU member states and enlargement towards the Balkans*. EPC issue paper nr. 79, 2015, 143-155.
91. Macan, Tea Trubić „RIS / ZAGREB – A different method for EU accession“. 2020. Prieiga per:<https://www.euractiv.com/section/all/short_news/paris-zagreb-a-different-method-for-eu-accession/> [Žiūrėta 2021 03 04].
92. Mallet, Victor “France to unveil new immigration quotas”. 2019. Prieiga per :<<https://www.ft.com/content/ae546d22-ffe6-11e9-be59-e49b2a136b8d>>. [Žiūrėta 2021 04 27].
93. Michalopoulos, Sarantis “Commission calls for ‘good faith’ in Greece-Bulgaria deals with North Macedonia”. 2020. Prieiga per:<<https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/commission-calls-for-good-faith-in-greece-bulgaria-deals-with-north-macedonia/>> [Žiūrėta 2021 05 06].
94. Mudge, Rob ir Adelheid Feilcke, „Germany's Maas says Western Balkan states belong in EU“. 2019. < <https://www.dw.com/en/germanys-maas-says-western-balkan-states-belong-in-eu/a-51221777>>. [Žiūrėta 2021 01 30].
95. Muminović, Emina „Dimitrov and Zaharieva: North Macedonia and Bulgaria to organise next summit of the Berlin Process“. 2019. Prieiga per:<<https://europeanwesternbalkans.com/2019/07/04/dimitrov-north-macedonia-and-bulgaria-to-organise-next-summit-of-the-berlin-process/>> [Žiūrėta 2021 01 30].
96. OEC, „France and Albania trade“. 2019. Prieiga per:<<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/fra/partner/alb>> [Žiūrėta 2021 03 10].
97. OEC, „Germany and North Macedonia trade“. 2019. Prieiga per:<<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/deu/partner/mkd>> [Žiūrėta 2021 03 10].
98. OECD, “Albania“. Prieiga per:< <https://www.oecd.org/gov/government-at-a-glance-albania.pdf>> [Žiūrėta 2021 05 01].
99. OECD, „North Macedonia“. Prieiga per:< <https://www.oecd.org/gov/government-at-a-glance-north-macedonia.pdf>> [Žiūrėta 2021 05 01].

100. Organisation for Economic Co-operation and Development. Prieiga per:<
<https://www.oecd.org/>>. [Žiūrėta 2021 04 25].
101. Perez, Alejandro Esteso „Renewing hope? An analysis of the new EU enlargement methodology and its implications for Kosovo“. Group for Legal and Political Studies, 2020.
102. Politico, „Bulgaria — 2021 general election“. 2021. Prieiga per:<
<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/bulgaria/>>. [Žiūrėta 2021 05 03].
103. Politico, „France — 2022 presidential election voting intention“. 2021. Prieiga per:<
France — 2022 presidential election voting intention“. [Žiūrėta 2021 03 05].
104. Politico. Prieiga per :<<https://www.politico.eu/>>. [Žiūrėta 2021 03 05].
105. Prancūzijos prezidento oficialus puslapis. Prieiga per:<<https://www.elysee.fr/>> [Žiūrėta 2021 03 05].
106. Rexha, Albana „An analysis of the European Enlargement Policy through years: the case of Western Balkans“. ILIRIA International Review, 9(2), 2019, 233-252.
107. Schimmelfennig, Frank „Efficient Process Tracing Analyzing the Causal Mechanisms of European Integration“ Andrew Bennett ir Jeffrey T. Checkel (sud.). Process Tracing: From Metaphor to Analytic Tool. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
108. Schimmelfennig, Frank „Enlargement and Integration Capacity: A Framework for Analysis“. *MAXCAP Working Paper Series*, No. 01, February 2014.
109. Schimmelfennig, Frank ir Thomas Winzen, „Eastern enlargement and differentiated integration: towards normalization“. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 2017.
110. Szolucha, Anna, „The EU and Enlargement Fatigue: Why has the European Union not been able to counter enlargement fatigue?“. *Journal of Contemporary European Research*, 6 (1), 2010, 1-16.
111. Šiaurės Makedonijos vyriausybė, „Bulgaria confirms its Veto, European values and expectations of our citizens have been betrayed - North Macedonia will continue to build good neighborly relations and implement European standards“. 2020. <
<https://vlada.mk/node/23577?ln=en-gb> > [Žiūrėta 2021 03 05].
112. Šiaurės Makedonijos vyriausybė, „Bulgaria confirms its Veto, European values and expectations of our citizens have been betrayed - North Macedonia will continue to build good neighborly relations and implement European standards“. 2020. Prieiga per :<
<https://vlada.mk/node/23577?ln=en-gb> > [Žiūrėta 2021 03 05].

113. Šiaurės Makedonijos vyriausybės oficialus puslapis. Prieiga per: <<https://vlada.mk/?ln=en-gb>> [Žiūrėta 2021 03 05].
114. Sollety, Marion „Who’s who: Macron’s top challengers for 2022“. 2021. Prieiga per: <<https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-top-challengers-opposition-france-presidential-election-2022/>> [Žiūrėta 2021 03 15].
115. Standard Eurobarometer, „Bulgaria“ 2018-2020. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/standard/surveyky/2262>> [Žiūrėta 2021 01 10].
116. Standard Eurobarometer, „France“ 2018-2020. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/standard/surveyky/2262>> [Žiūrėta 2021 01 10].
117. Standard Eurobarometer. 2018-2020 metai. Prieiga per: <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>> [Žiūrėta 2021 01 30].
118. The Economist, „Emmanuel Macron in his own words“ 2019. Prieiga per: <<https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-in-his-own-words-english>> [Žiūrėta 2021 01 30].
119. The Economist. Prieiga per :<<https://www.economist.com/>> [Žiūrėta 2021 03 05].
120. The World Bank, “North Macedonia“. 2020. Prieiga per: <<https://www.worldbank.org/en/country/northmacedonia/overview#3>>. [Žiūrėta 2021 05 01].
121. Tilev, Dragan, „THE NEW EU ENLARGEMENT METHODOLOGY: ENHANCING THE ACCESSION PROCESS“. Institute for democracy, 2020.
122. Toshkov, Dimiter „The Effects of the Eastern Enlargement on the Decision-Making Capacity of the European Union“. *MAXCAP Working Paper Series*, No. 5, 2015.
123. Transparency International, „CPI 2019: Western Europe and European Union“. 2019. Prieiga per: <<https://www.transparency.org/en/news/cpi-western-europe-and-eu#>> [Žiūrėta 2021 03 10].
124. Vachudova, A. Milada, „EU Leverage and National Interests in the Balkans: The Puzzles of Enlargement Ten Years On“. *Journal of Common Market Studies*, 52(1), 2014, 122–138.

125. Vilpišauskas, Ramūnas, „Derybos dėl narystės Europos Sąjungoje: procesas, veikėjai ir rezultatai“. Kn. Maniokas K., R. Vilpišauskas, D. Žeruolis (red.), *Lietuvos kelias į Europos Sąjungą*. Vilnius: Eugrimas, 2004, 55-79.
126. Wallace, Helen et al., *Policy-Making in the European Union*. 5 leid. Oxford: Oxford University Press, 2005.
127. Wunsch, Natasha „France“. Kn. Rosa Balfour ir Corina Stratulat (sud.), *EU member states and enlargement towards the Balkans*, 2015, 43-52.
128. Yotova, Denica „Bulgaria’s anti-corruption protests explained – and why they matter for the EU“. 2020. Prieiga per: <https://ecfr.eu/article/commentary_bulgarias_anti_corruption_protests_explained_and_why_they_matter/>. [Žiūrėta 2021 03 15].
129. Стоянова, Петя „Само 8% от българите са за безусловна подкрепа на Северна Македония в ЕС“ 2019. Prieiga per: <<https://www.investor.bg/ikonomika-i-politika/332/a/samo-8-ot-bylgarite-sa-za-bezuslovna-podkrepa-na-severna-makedonija-v-es-315913/>> [Žiūrėta 2021 04 28].

SANTRAUKA

Reasons Behind Veto Against the Opening of EU Accession Negotiations with the Western Balkans

European Commission highlighted the importance of North Macedonia's and Albania's accession to the EU and numerous times recommended the opening of accession negotiations. However, during the past two years, France and Bulgaria vetoed these negotiations. According to France's president E. Macron, North Macedonia and Albania are not ready to open the negotiations. In addition, the EU is not ready to take in any new members. Bulgaria's position affects only reasons concerning bilateral relations with North Macedonia such as the inability to solve cultural and historical disputes. In this Master thesis, two theoretical frameworks were used. First, Frank Schimmelfennig's mechanism for measuring the EU's absorption capacity. Second, the postfunctionalism theory by Liesbet Hooghe and Gary Marks.

The research question is why France and Bulgaria during the past two years obstructed the EU's enlargement process?

The object is reasons behind the veto against the opening of EU accession negotiations with Western Balkans.

The aim of this Master thesis is to discover reasons behind EU's countries' vetoes against the opening of EU accession negotiations with the Western Balkans using Europe's integration and disintegration theories.

The objectives are as follows:

- *To examine* main theories regarding Europe's integration and disintegration which present variables explaining possible reasons of the obstruction of the EU's enlargement process;
- *To review* academic literature concerning EU's enlargement mechanism;
- *To analyse* the main EU's veto players' (France and Bulgaria) and Western Balkan states' (North Macedonia and Albania) actions;
- *To explain* France's and Bulgaria's vetoes based on theoretical assumptions.

Two **hypotheses** are formulated:

First, veto was used as a result of an existing fear of possible slowed down decision making and ineffectiveness of the EU after enlargement. The hypothesis was formed by looking at the EU's integration capacity. Second, veto was used because of fear of negative consequences to internal policy caused by EU enlargement. This hypothesis was established by analysing postfunctionalist theory.

It is concluded that:

The first hypothesis was not confirmed because of EU's internal integration capacity. However, Albania and North Macedonia are not ready to join the EU yet but the start of the accession negotiations may be additional stimulus to carry out reforms necessary for accession.

The second hypothesis was confirmed. It was revealed that veto might help the presidential campaign of E. Macron considering that the French are against further enlargement because of the fear of a new immigration wave. In Bulgaria's case Bulgarians are against North Macedonia joining the EU before the cultural disputes are settled. Even though Bulgaria's government was one of the main supporters of the further enlargement to the Western Balkans, it decided to veto the accession negotiations. Bulgaria's ruling party's ratings were plummeting after corruption scandals and veto was used to get more support from the people of Bulgaria especially before the parliamentary election.

The main drawback of this Master thesis lack of Denmark's and Netherland's vetoes' analysis. This could be further researched in the future because it was discovered that internal policy of EU's members is highly important while discussing EU's enlargement process.